

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 29. LEDNA 1936

ZA KČ 2.—

Rozmluva s R. W. Setonem-Watsonem o našich věcech

Z. SMETÁČEK

Listopad a prosinec 1935 v našem politickém životě

AMICUS

Daně v krizi

J. KOLÁŘÍK

Kipling a my

OTOKAR FISCHER

Ze života hmoty

BERTY ŽENATÝ

Na berlínskou Olympiadu, či nikoli?

SPORTIVUS

Proč se Henleinovi nedůvěřuje — Komunisté a zahraniční politika

Za koho vlastně mluví Národní rada? — Zakázáno! Proč?

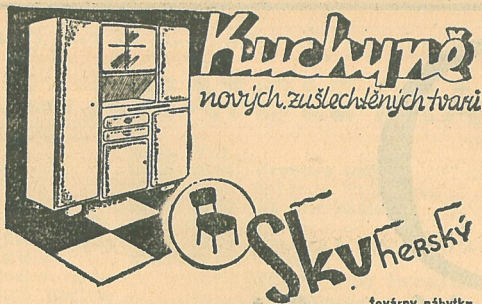
Proč je nutna reorganisace rozhlasu?

Dvěma knihami životopisných vzpomínek byl ukončen český soubor

ANATOLE FRANCE

	Brož.	Váz.
Pod jilmem	12.50	22.50
Proutěná panna	12.50	22.50
Ametystový prsten	12.50	22.50
Pan Bergeret v Paříži	12.50	22.50
Baltazar a jiné povídky	12.50	22.50
Studně sv. Kláry	12.50	22.50
Sedm žen Modrovousových a jiné podivuhodné povídky	12.50	22.50
Perleťová schránka	12.50	22.50
Bohové žízňejí	15.—	25.—
Touhy Jana Serviena	10.50	20.50
Zločin Sylvestra Bonarda	15.—	25.—
Komická historie	12.50	22.50
Ostrov tučňáků	17.50	27.50
Vzpouora andělů	15.—	25.—
Zahrada Epikurova	15.—	25.—
Na bílé skále	15.—	25.—
Thais	15.—	25.—
Traktér u královny Pedauky	25.—	35.—
Názory pana Jeronyma Coignarda	15.—	25.—
Povídky Jakuba Kuchťka	15.—	25.—
Červená lilie	25.—	35.—
Crainquebille	15.—	25.—
Jokasta a Hubená kočka	15.—	25.—
Kniha přítelova	15.—	25.—
Petr Nozière	15.—	25.—
Petríček	20.—	30.—
Život v květu	25.—	35.—

Celé dílo stojí brož. Kč 415.— váz. Kč 685.—
V polokožené vazbě v osmi svazcích Kč 695.—
U KNIHKUPCŮ! - FR. BOROVÝ

Náš umělecký CENÍK se 120 foto nábytku. 6 Kč (dobírk. 10 Kč). Obnos při koupi vrátíme. Výhodné plateb. podmínky.

SKLADY: PRAHA, Václavské 60 (Pasáž Fénix), LIBEREC, Palác City, Č. LÍPA, Mauder, Růžová 740, Č. KAMENICE, Arit. Rosspl., JABLONEC, Chwojka, Schillerstrasse, KARL. VARY III., Stöckner, Spořitelna, CHEB, Kühnel, Bareutherstr., TRNOVANY, Linhart, Masarykova 59, ML. BOLESLAV, Jiskra, Pavilon umění, ŽATEC 555, Hopf, ARNULTOVICE 489, Gulich.

lékaři

Odborný lékař pro porodnictví a pro nemoci žen **MUDr. K. STEINBACH**
PRAHA II, Havlíčkovo náměstí 22. — Ord. 9—11, 2—4. — Telefon 270-13

Dr. J. ERMAČENKO bývalý hospitant nemocnice na Bulovce (dermatovenerolog. odd.), Praha I., Ulice u Pražské brány č. 1, za Representačním domem. Ordin. od 7 h. do 20 h. Neděle a svátky dopol. Telefon 634-66.

ČTĚTE LIDOVÉ NOVINY

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI, budova Všeobecného pensijního ústavu (vých.vchod), tel.355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19:30 hodin

Referují 29. I. **dr. Vančura, dr. Träger, režisér Frejka**
o Vančurově Jezeře Ukereve a nových cestách divadla

12. II. **dr. Bohumír Šmeral**
o významu VII. sjezdu kominterny pro politiku komunistických stran

19. II. **dr. Ernst Karl Winter**
über den Staat und die Arbeiterschaft

Klub „Přítomnost“ vstupuje do desátého roku své činnosti a za tuto dobu si dobyl v československém veřejném životě důstojné místo. Získal si důvěru vynikajících veřejných pracovníků, kteří rádi přijímají jeho pozvání k debatě v mimostranickém prostředí, vedené vždy formou slušnou a ryze objektivní. Podpora československé demokracie, výchova k státnosti a k pravému pokroku jsou vedoucími ideami klubu.

Letošní činnost zahájil klub retrospektivní přednáškou prof. Miljukova o Masarykovi a Benešovi. Následoval večer red. Ripky, věnovaný politickému zhodnocení zvolení dra Beneše prezidentem republiky a kulturní večer nejmladší poesie. Počínaje letošním rokem bude také klub moci vydávat význačnější referáty tiskem ve zvláštní sbírce v nakladatelství Borového, o níž podáme čtenářům v nejbližší době ještě podrobnější zprávu v této rubrice.

OBSAH 3. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: F. PEROUTKA: Tři odpovědi. — AMICUS: Listopad a prosinec 1935 v našem politickém životě. — J. KOLÁŘIK: Ja'x se stali z poplatníků výběrcí daní. — MEYER BERGER: Proč Lindbergh uprchl z Ameriky. — OTTO RÁDL: Polemika proti literárním kritikům. — Z. SMETÁČEK: Před agrárním sjezdem. — Sankce na zdraví. — Agrárníci to rozřeší. — Pan senátor se ráčil vyslovit o revuích. — Korupce při veřejných pracích. — Naše propaganda filmem. — Potřebná výstavka.

Přítomnost

za redakci odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II., NÁRODNÍ TŘÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNÝ O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TŘÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 29. LEDNA 1936

ČÍSLO 4

Rozmluva s R. W. Setonem-Watsonem o našich věcech

Mr. Setona-Watsona nemusíme zajisté žádnému z našich čtenářů představovat. Tento osvědčený přítel našeho národa zajíždí občas k nám, aby si na místě zkontroloval dojmy, jež si o našem vývoji utvořil v Anglii četbou a hovory. Téměř lze říci, že každá jeho návštěva v Československu znamená, že pokládá nějaký náš problém za obzvláště zajímavý a obtížný. Tentokrát, zdá se, upoutal jeho pozornost problém henleinismu. Podle svého zvyku studoval jej na místě. Měli jsme za to, že by bylo škoda propustiti tohoto návštěvníka a nepožádati ho, aby aspoň naznačil svůj úsudek o některých našich věcech.

— *Mám, pane profesore, vlastně jen jednu otázku: Jak zacházet s Henleinem? Sledoval jste vždycky naše poměry jako náš přítel a asi před deseti lety jste napsal knihu o Slovensku, v níž jste otevřeně kritisoval naši slovenskou politiku. Záleží nám proto na tom, abychom právě od Vás slyšeli soud o svém postupu vůči straně sudetoněmecké. Díváme se na Velkou Británii jako na velikou zásobárnu politických zkušeností. Rádi bychom přijali radu od znalce její historie a zároveň znalce historie středoevropské.*

„Na tuto otázku Vám zatím bohužel nemohu odpovědět. Byl jsem ve Vídni, abych viděl z blízka Rakousko, jehož vývoj jsem v poslední době sledoval se značnými obavami. Měl jsem tam rozmluvy s mnoha osobami různého smýšlení a mohu říci, že se vracím poněkud klidnější.“

Také v Československu jsem se zastavil, abych se informoval. Moje rozmluvy s politiky, novináři a rozmanitými osobnostmi nejsou posud ukončeny, a materiál, který jsem si sebral, není zpracován. Mluvil jsem a budu ještě mluvit s příslušníky různých stran, také strany sudetoněmecké. Chystám přednášku v londýnském Ústavu pro mezinárodní otázky — je to tentýž ústav, kde nedávno přednášel Henlein — v níž souborně proberu celou nynější středoevropskou situaci. Snad se potom najde příležitost, abych Vaším čtenářům zvláště pověděl to, co se týká Československa.“

— *Měl jste v Londýně možnost mluvit s Henleinem za jeho posledního zájezdu. Zde vzbudilo jistý rozruch to, co uveřejnil z Henleinovy přednášky „Daily Telegraph“ a s ním zároveň „Bohemia“.*

„Co otiskl „Daily Telegraph“, nebyl obsah přednášky, nýbrž rozhovor, který poskytl Henlein redaktoru tohoto deníku. Slyšel jsem, že to nebylo reprodukováno docela přesně.“

— *Ale co Henlein podle uvedeného listu v Londýně řekl, bylo velmi rozumné, a zdejší překvapení pocházelo zejména také z toho, že jsme tady doma nic tak dalekosáhlého od Henleina ještě neslyšeli.*

„Myslím, že to, co řekl v přednášce, která, jak se domnívám, vyjde v časopise onoho ústavu, bylo ještě rozumnější.“

— *Mnozí z nás se dívají na Henleina jako na upřímného člověka, který dobře myslí, co říká, ale který je v politice nezkušený.*

„Snad. Hlavní věc je, zdali může Henlein také splnit to, co slibuje, zdali může také dodat zboží, které předtím zaprodal — jak zní anglická fráze.“

— *Ministr Spina řekl nedávno o jeho hnutí, že má tři tváře: liberální vůči Anglii, demokratickou vůči Čechům a autoritativně totalitární vůči svému vlastnímu lidu.*

„Považuji totalitní nároky strany za hlavní překážku součinnosti jak s ostatními německými stranami, tak i s Čechoslováky. Kdyby na nich Henlein trval, neviděl bych dobře možnost nějakého vážnějšího dorozumění. Slyším, že byly jakési pokusy v tomto směru s agrárníky. Ale jsou tu přece ještě socialisté českoslovenští a němečtí, a na ty se musí také myslet. Co se týče německých stran vládních, je pochopitelné, že československá většina nemůže prostě nechat osudu aktivisty, kteří s ní tak dlouho spolupracovali.“

— *U nás se v celku soudí, že otázka poměru sudetoněmecké strany k ostatním politickým složkám a dokonce už otázka účasti této strany na vládě není ještě dost zralá.*

„Dost možná. Ale jistě je zralá otázka hospodářská, otázka, jak pomoci průmyslu ve smíšeném území, jak podporovat jeho vývoz a vůbec jak těmto krajům pomoci. Myslím, že je třeba netajit se tím, že je v oněch krajích zle, a že je třeba říkat to otevřeně.“

— *Ano, ale to bylo s rozmanitých míst, i oficiálních, již mnohokrát řečeno. Sami jsme o tom v „Přítomnosti“ několikrát psali a přinesli jsme i mapky, z nichž bylo vidět intenzitu hospodářské krise v jednotlivých oblastech. Že jsou postiženy zvláště oblasti s německým obyvatelstvem, to vyplývá z jejich hustého zalidnění a z jejich průmyslové povahy. Proto ještě nelze tvrdit, že naše vláda nemá dobré vůle udělat, co může. Dokonce nás už dráždí křiklavé obviňování, které tu a tam slyšíme z řad sudetoněmecké strany, že chceme Němce nechat vymřít hladem.*

„To dobře chápu. Je to absurdní. Stejně by přece bylo možno říci, že také říšskoněmecká vláda chce nechat obyvatelstvo německých krajů Československa vymřít hladem, když omezuje dovoz odtud do Německa. Něco takového tvrdit by byl nesmysl — to přece každý vidí.“

— *Cítíme všichni dobře, že úprava poměru k sudetoněmecké straně závisí do značné míry na mezinárodní situaci, že je to do značné míry otázka našeho poměru k Německu.*

„Dobře jsem si všiml posledního projevu ministerského předsedy Hodži k novinářům, a myslím, že je velmi šťastný tam, kde se této otázky dotýká, a kde ministerský předseda říká, že musí být vaší snahou najít modus vivendi s Berlínem a že k němu vede cesta přes organizovanou střední Evropu.“

Také se mi líbilo, co Hodža řekl o otázce podkarpatské, již bude nyní, když už dorůstá rusínská inteligence a nová, republikánská generace, možno upravit podle československé ústavy. Totéž mohu říci o Hodžově zmínce, jež platila postupnému rozšiřování samosprávy Slovenska. Vyřídíte-li nyní, jak se zdá, otázku

podkarpatoruskou a podaří-li se získat rozhodující slovenské strany, jak snad lze doufat, pro úpravu slovenskou, budete mít dva z hlavních státních problémů za sebou a zůstane vám už jenom otázka německá.

Zmínil jste se na začátku o zásobě britských politických zkušeností a tázal jste se, zdali by odtud nebylo možno čerpat nějakou radu pro váš postup vůči československým Němcům. Snad je to možno, ale také v opačném smyslu než se vám zdálo. V naší historii a politice totiž najdete nejen pozitivní poučení, nýbrž také výstražné příklady. Tak na příklad Irsko. Všimněte si, jaký pekelný zmatek v této otázce natropila naše politika. Náš postup vůči Irsku dlouho zhoršoval britský poměr ke Spojeným státům, kde žije mnoho milionů voličů irského původu a cítění. Snad by se tu i našla vzdálená analogie s vaším poměrem k Německu, kdyby tu nebyl ten veliký rozdíl, že mezi Amerikou a Irskem leží oceán, kdežto vy s Německem přímo sousedíte. Ale myslím, že byste měli studovat irskou otázku, ovšem, jak jsem řekl, spíš jako příklad výstražný.

Koncem minulého století byli irští nacionalisté pod Parnellem jazýčkem na váze v britském parlamentě. Byli rozhodčími mezi konservativci a liberály. Když se s nimi Gladstone dohodl a přišel s plánem zvláštního irského parlamentu, rozštěpila se mu zase jeho vlastní strana. Dvakrát za Gladstonea propadla home rule v parlamentě. Když konečně 1912 prošla a měla být 1914 uskutečněna, přišla světová válka a zmařila ji znovu. Následovala celá serie tragedií — velikonoční povstání roku 1916, nezdar pokusů o uzavření dohody, vítězství Sinn Feinu, občanská válka a rozvrat. V irské otázce jsme vždycky přišli příliš pozdě s každým ústupkem. Po každé, když se zdála dohoda na dosah ruky, přišla nějaká komplikace zvenčí, která ji znemožnila. Tu je výstraha! Jistě by pro vás bylo lecos zajímavého v této historii.

Podobně poučné a snad ještě poučnější by pro vás byly dějiny našeho sporu s jižní Afrikou, tentokrát ovšem ve smyslu pozitivním. Jazyk a politické tradice nás dělily od Boerů ještě víc než od Irů, a dvakrát mezi námi došlo k otevřené válce, jednou dokonce k velké válce, která trvala několik let. A přece se ukázalo, že je možno napravit chyby a nepřátelství minulosti rozumnou mírovou smlouvou a dalekosáhlými kulturními a politickými ústupky. Pacifikace byla tak rychlá, že za dvanáct let po anexii obou boerských republik veleli boerští generálové britským vojskům ve světové válce a účastnili se vyjednávání na mírové konferenci pařížské jako zástupci svobodné Jihoafrické Unie, kteří byli docela rovni státníkům britským. Od konce války pokročila konsolidace v jižní Africe ještě o mnohé stupně dál. Generálu Smutsovi, když byl mnohá léta úzce spolupracoval s britskými politiky v Unii, bylo možno dosáhnout dohody s rozhodnějšími nacionalisty, vedenými generálem Herzogem, a přemoci jeho staré podezřívání Londýna. Britové a Nizozemci čím dál tím více pracují ruku v ruce, a není vlády, která by poskytovala londýnské politice v Ženevě tak upřímnou a srdečnou podporu jako vláda z Kapského Města. Pro střední Evropu jsou jistě mnohá poučení v našem nezdaru v Irsku a naopak zase v našem úspěchu v jižní Africe.“

— *Tedy jsem se přece něco dověděl z britských zásob politické zkušenosti. Snad z toho mohu sám vyvodit následující poučení: Jednej rozhodně tam, kde jde o životní otázky státu, zejména o státní jednotu,*

ale buď umírněný a liberální v úpravě podrobností vnitřního soužití.

Směl bych se na konec ještě zeptat, jak se dnes díváte v Anglii na otázku sankcí a v jakém stavu je srdečná dohoda s Francií?

„Když jsem odjížděl, bylo mínění asi takové, že by nemělo smyslu rozšiřovat sankce na petrolej, dokud není jisto, že lze ucpat všechny hlavní otvory, jimiž by mohl petrolej do Itálie přitékat. Schválí-li kongres projekt Rooseveltův, přiblížili bychom se možnosti odříznout Itálii od zdrojů petrolejových dodávek velmi značně. Je třeba ještě připomenouti k tomu, co jsem výše řekl, že Jihoafrická Unie měla na britský postup v italsko-habešském sporu značný vliv. Na pevnině si dost neuvědomují, že Velká Británie vypracovávala od konce války novou a liberálnější „domorodou politiku“ v Africe a že Mussoliniho útok na Habeš přímo ohrožuje celou budoucnost míru „černé Afriky“. Kromě toho se britská politika v této věci musí řídit trojím ohledem: na Středomoří, na Dálný východ a na Německo. Co se týče Středomoří, nedělá nám starosti italské loďstvo, ale vážněji je třeba uvažovat o letectvu. Zdá se také, že Itálie může finančně vydržet nynější kampaň déle než se obvykle myslí.“

Pokud jde o srdečnou dohodu, je její stav lepší od chvíle, kdy Francie slíbila plnou podporu ve Středozemním moři podle znění paktu. Ale byli jsme jejím postupem poněkud zklamáni a myslím, že právem. Vy patrně také.“

— *Ano, já aspoň a mnoho mých přátel jistě . . .*

„Ostatně my Britové to nesmíme Francii příliš vyčítat, protože jsme v minulých letech nebyli lepší.“

Zdeněk Smetáček.

p o z n á m k y

Proč se Henleinovi nedůvěřuje

Praví se, že Konrád Henlein měl jakýsi úspěch v Anglii se svým známým prohlášením loyality. Zahraníční tisk přijal po volbách Henleinovu stranu s obavami a vykládal její vzrůst jako úspěch hitlerismu. Ještě koncem minulého roku nadepsal jeden anglický list svou zprávu: „Český Hitler v Londýně.“ Takový asi byl názor ciziny na Henleina. Přejde-li za této situace Henlein do Londýna a odpovídá-li tam na zvědavé otázky jako dobře vychovaný občan, jsou ovšem tazatelé mile překvapeni a nakloněni domněnce, že československé veřejné mínění ve své nepřiznání k Henleinovi přehání. Docela chápeme tento dojem u lidí, kteří z celého henleinismu viděli jenom Henleina. Možná, že také pan Henlein vidí z celého henleinismu jen sebe a že je mu proto tím snazší budit příznivý dojem.

Je tedy třeba vysvětlit, proč my doma, kteří vidíme víc, na slova Henleinova tolik nedáme. Stručně řečeno, je to proto, že se na sudetoněmecké hnutí díváme jako na sociální zjev, jako na skutečnost, která je vždycky daleko složitější než slova jediného muže. Také hitlerovci bývají překvapeni, že ty národy, které jsou jimi ohroženy, nechťejí věřit mírovému ujišťování Hitlerovu. I tady by snad konec konců bylo možno připustit, že Hitler sám míní svá slova upřímně. Ale když vidíme, co všechno se na jeho hnutí navěsilo z bujných květeny německé reakce — pangermanismus, militarismus, šovinismus, antisemitismus, zbrojaři, junkeři atd. — musíme brát Hitlerova slova s velkou rezervou. Tady nejde o to, co říká Hitler, nýbrž o to, že pod milosrdným pláštěm jeho strany jedni obnovují staré plány na ovládnutí střední Evropy, jiní sní o výbojném tažení do Pobaltí, jiní zase chtějí dobývat Ukrajinu a ještě jiní doufají v revanš a ve všeobecné vyrovnání účtů. Když z takového čarodějného kotle uniká pramének páry, která hvízdá cosi o věčném míru, říkají si lidé, že to právě jenom pára. Něco podobného v menším měřítku máme u henleinovců. I to je jakýsi kotlík, v němž klokotá a kypí všechno možné: touha

po spojenectví s Německem, po přátelství s Polskem, divoké výpady proti bolševismu, autoritativní princip, ujišťování demokracií, útoky na Francii a západnictví, stavovství, řeči o vyrovnání od národa k národu a na druhé straně radikální agitace, ujišťování loyality a tvrzení, že stát chce Němce nechat vymřít, liberální řeči v Anglii a řízné komando doma ve straně. Pánové mají přihlížející veřejné mínění za daleko lehkověrnější než ve skutečnosti jest, doufají-li je přesvědčit o jednotnosti a spolehlivosti své strany tím, že na ten čarodějný kotlík nalepí svatý obrázek s milou tváří Konráda Henleina. Musíme opakovat, co se říká už dávno: nejlepší cestou k vzájemné důvěře je zjednat jasnost, určitost, nevyhýbavost a nedvojmyslnost v sudetoněmecké straně. Z. S.

Komunisté a zahraniční politika

Komunisté měli minulý týden v Lucerně projev, na němž se zmínil Šverma o návštěvě rakouského kancléře v Praze:

„Česká buržoasie a především česká reakce vyjednává horečně s představiteli rakouského fašismu. Naši dělníci, a socialističtí dělníci především, znají velmi dobře pravou podstatu rakouského fašismu.“

Za tímto jednáním, dodal Šverma, prý se skrývá snaha oslabit dohodu se Sovětským svazem a „zapráhnouti pracující lid Československa do káry mezinárodní fašistické kontrarevoluce“.

Troufáme si tvrdit, že také my známe podstatu rakouského režimu. Nebyli jsme a nejsme jím nadšeni. Přes to nebijeme na poplach proto, že rakouský kancléř přijel do Prahy. Naopak jsme tím mírně potěšeni. Říkáme si: nynější dobrovolné sebooslabení Itálie v Evropě patrně vzbuzuje v Rakousku, které posud hledalo spásu jen v Itálii, obavy; proto asi rakouská vláda hledá cestičku k sousedům, o které dříve valně nestála. Nevíme, proč bychom se nad tím měli rmoutit. Komunisté dělají ve svém myšlení o zahraniční politice asi stejnou chybu jako henleinovci. Jako tito nevidí nic jiného než Německo, jehož spojenectví by jim úplně stačilo k politické blaženosti, tak komunisté nevidí nic jiného než sovětské Rusko. Jenže tak jednoduché to v mezinárodní politice bohužel není. Z. S.

Za koho vlastně mluví Národní rada?

Málokdo ví, že tak zvaná Národní rada československá chtěla být i letos, dne 1. ledna, přijata prezidentem republiky, aby mu složila prý tradiční blahopřání. Opravdu, za koho? Vždyť z Národní rady vystoupily už dávno strany lidová a ľudová a těsně před volbou presidenta republiky vystoupily strany čs. národně socialistická, čs. sociálně demokratická a Československá obec legionářská. Spočítejme si, kolik to vystoupilo z Národní rady politicky uvědomělých občanů. Budeme proto úmyslně počítat voliče, a to podle výsledků posledních parlamentních voleb:

Čs. soc. demokraté	1,034.774 voličů
Čs. nár. socialisté	755.800 „
Čs. lidovci	615.877 „
Eudovci	564.273 „
Čs. obec legionářská (přibližně)	50.000 „
Celkem	4,020.804 voličů

To je skoro 40 procent všeho čs. obyvatelstva. Máme tedy ještě Národní radu? Nosí tento zlomek jméno „Národní rady“ oprávněně?

Instituce, která od dob hilsneriády nikdy nevěděla či je, nedovedla nikdy, ani v Rakousku, ani v Československu, říci rozhodného slova a nikoho neuměla vésti; instituce, která byla uměle vzkříšena po převratě, protože se pro různé zasloužilé a vysloužilé nuly hledaly čestné tituly, konečně upadla do neskrývané bezvýznamnosti. Teď víme, s kým máme čest, protože nyní se už nemůže schovávat Národní rada za zástěru jednotnosti a nadstranickosti. Vystoupením socialistů a katolíků z Národní rady se z tohoto spolku stalo otevřeně to, co dávno zastíral: tribuna dutých vlasteneckých hesel. Teď jsou sami mezi sebou ti, kdo k sobě dávno náleželi: nejkonservativnější špičky našich pravých stran.

Ale v zájmu národa budme opatrní v užívání jeho jména. Jakým právem Národní rada — bez čtyř milionů národa? Proč tedy neříkat po pravdě Stolní společnost? Hn.

Zakázáno! Proč?

Ukázali jsme již na podivné stanovisko našich úřadů k filmové propagandě. Nyní stal se další případ, který není možno přejít mlčením: Všem filmovým týdeníkům bylo zakázáno filmovatí dra Schuschnigga spolu s prezidentem Benešem.

Pařížské filiálky našich největších amerických žurnálů vyžádaly si právě snímky setkání obou státníků. V Paříži jsou centrály Zvukového týdeníku Paramountu a Zvukového týdeníku Foxova, jež zasílají nejzajímavější aktuality do všech světových vydání těchto filmových žurnálů. Naše úřady nemají, jak se zdá, nejmenšího zdání o tom, že tyto dva týdeníky představují s propagačního hlediska dvě malé velmoci. Jsou-li tyto dva týdeníky ochotny naprosto bezplatně do všech svých světových vydání vřaditi snímek politické aktuality, která ukazuje naši mírovou politiku, naši snahu o dorozumění se všemi sousedy — zdá se nám přímo protipropagačním činem zákaz našich úřadů, aby tento snímek dra Schuschnigga s prezidentem Benešem byl pořízen.

Velké americké firmy mají u nás své rutinované operatery, kteří dovedou bez zvláštních instalací tyto snímky pořídití s co nejmenším obtěžováním. Nemůže býti námitkou, že by filmování tento politický akt, setkání dvou státníků, rušilo. Jsme vůbec po této stránce provinciální: naši ministři i jiní politici jsou před mikrofonem a před filmovou kamerou třemistě a jejich snímky hodně připomínají zkušební obrázky začátečnicků ve filmových atelierech. Pořizování co největšího počtu snímků pro filmové týdeníky by mělo býti u nás tím spíše podporováno, aby si naši reprezentanti trochu zvykli státi před filmovým operatorem a promluvití několik slov do mikrofonu se stejnou samozřejmostí a stejnou inteligencí, jak to dovede každý americký hráč rugby.

Naše úřady se daly na docela nesprávnou cestu byrokratisování oficiálních snímků pro filmové týdeníky. Občas je filmován z úředního příkazu některý člen vlády ve ztrnulé poloze, sedě za stolem a drže křečovitě ruku na hromádce knih na stole. Všem filmovým týdeníkům československým je pak vydán příkaz tento usměrněný snímek obligátně do týdeníku zařaditi. To je cesta naprosto nesprávná. Naše filmové týdeníky dokázaly většinou, že si dovedou pořídití samy snímky daleko živější a propagačně úspěšnější. Svědčí o tom na příklad velice zdařilý snímek, který si v náhradě za nepovolenou schůzku rakouského kancléře s naším prezidentem pořídil Foxův týdeník na rakouském vyslanectví. Na tomto obrázku vidíme a slyšíme dra Schuschnigga v rozhovoru se skupinou osob a nikoliv v nějakém nesmyslném, pedantsky formulovaném a ztrnulém monologu za psacím stolem, jak se pořizují naše snímky oficiální. Naše filmová propaganda se zavedením povinných scén českých byla dosud na správné cestě: doufáme, že zaváděním zbytečného byrokratismu se nedostane na pole tak nesympatické, na něž se dostaly filmové týdeníky v Německu. R.

Proč je nutna reorganizace rozhlasu?

Nutnost reorganizace našeho rozhlasu si uvědomí každý, kdo v objemné knížce „Prvních deset let československého rozhlasu“, již vydal Radiojournal, pozorně si přečte to, co je uvedeno o vývoji této instituce. Jde tu hlavně o vznik rozhlasové společnosti „Radiojournal, československé zpravodajství radiotelefonické, společnost s r. o.“ v r. 1923 a o reorganizaci Radiojournalu v r. 1925.

Ustavující valná hromada Radiojournalu konala se 7. června 1923 a na ustavující valně hromadě byli: JUDr. Ladislav Šourek, ředitel Radioslavie, redaktor Miloš Čtrnáctý, šéfredaktor dr. Josef Svátek, Ing. Eduard Svoboda, redaktor J. V. Vaněk, redaktor Jan Hejret, redaktor Ladislav Mattuš, Ing. J. A. Holan a redaktor Karel Dvořák.

Rozhlasová společnost, která vznikla v roce 1923, byla společností ryze soukromou; její akciový kapitál — půl milionu Kč — byl upsán soukromými osobami a institucemi. Nutno vzpomenouti, v jaké době a v jakém prostředí Radiojournal vznikal; v době, kdy málokdo věřil v budoucnost rozhlasu a kdy sotva kdo tušil, že rozhlas bude mít miliony posluchačů a že bude významným společenským činitelem. Vždyť v březnu 1923 se pořádá — jako velká událost — první radiofonický koncert pro členy vlády, diplomaty, zástupce ministerstev a tisku. V květnu 1923 se začalo s pravidelným vysíláním stanice kbelské. Veřejného zájmu o rozhlas tehdy nebylo a proto rozhlasová společnost se rodí jako společnost soukromá.

K první — a poslední — reorganizaci našeho rozhlasu dochází v roce 1925, kdy do společnosti Radiojournal vstoupila státní správa (státní podnik Československá pošta) s 51% kapitálovou účastí; kmenový kapitál byl zvýšen na výši dvojnásobnou. Vstup státní správy se projevil tím, že jednotlivé resorty státní správy dostaly své zástupce v jednatelském sboru i dozorčím radě společnosti.

Knížka „Prvních deset let československého rozhlasu“ sama uvádí: „V jednatelském sboru rozhlasové společnosti ne-

změnilo se od její nové organizace (od června 1925) nic a zastupují zde tyto účastníky stále pánové: JUDr. Ladislav Šourek, který je rovněž stále předsedou sboru jednatelů, redaktor Miloš Čtrnáctý a dr. Ing. Vorel. Naproti tomu došlo ke změně v zastoupení soukromých kapitálových účastníků v dozorčí radě, kde působí nyní pánové dr. Ing. Adolf Ernest a poslanec Rudolf Beran, místo pánů Ing. Jana Černého a ředitele Karla Hrabčíka, zvolených za členy této rady v roce 1925.“

Dnešní organizace rozhlasu byla tedy v červnu 1935 deset let, a vlastně je starší, protože reorganizace v r. 1925 vyřešila jen účast státu, ale jinak nepřišla s novými organizačními podněty. Knížka „Deset let československého rozhlasu“ jest velmi skoupá tam, kde je řeč o soukromých účastnících ve společnosti Radiojournal. Bližší údaje by osvětlily ještě více skutečnost, že základy naší rozhlasové společnosti jsou z roku 1923. V dnešní správě rozhlasové společnosti nejsou zástupci ústředních organizací lidovýchovných — na př. Masarykova lidovýchovného ústavu — ale jsou v ní t. zv. soukromí účastníci, jejichž složení daleko neodpovídá sociálnímu, politickému i kulturnímu rozvrstvení všech těch, kteří mají na rozhlasě zájem.

Účast státní správy v rozhlasové společnosti — jak byla provedena reorganizací v roce 1925 — nevyřešila poměr rozhlasu k státu. Mohou se o tom přesvědčiti poslanci a senátoři. Ministr pošt a telegrafů odpoví na dotaz, že odpovídá jen za technickou stránku rozhlasu. Ministr školství a národní osvěty odpovídá jen za t. zv. školský rozhlas. Kdo však odpovídá za celý rozhlas? Vždyť společnost Radiojournal je svoji povahou společnost soukromá, i když v ní stát má 51% kapitálové účasti.

Rozhlas je záležitostí veřejnou a proto smyslem reorganizace rozhlasu, Radiojournalu, na niž se tolik naléhá a která se stále neprovádí, jest, aby rozhlas přestal býti interní záležitostí několika státních resortů a soukromých účastníků, a aby byl institucí skutečně veřejnou. Někteří kritikové těžce nesou, že vliv na programy Národního divadla mají či chtějí míti abonenti. V našem rozhlasu je to daleko horší: kulturní a jiné instituce státní a národní jsou prakticky ze správy rozhlasu vyloučeny, za to však o činnosti rozhlasu rozhodují t. zv. soukromí účastníci, kteří své právo odvozují z toho, že stáli při zakládání Radiojournalu, který v roce 1923 měl zcela jinou situaci zcela jiný úkol, než dnes.

Jak tedy reorganizovat rozhlas? Bylo by možno uvažovati o celé řadě systémů rozhlasové organizace, jak si ji vytvořila cizina, bylo by možno použití z ciziny to dobré, co se osvědčilo. Ale pokud nebude vůle k reorganizaci rozhlasu, nemá sebe lepší návrh nadějí na uskutečnění. A nebyl by to úkol státní správy nebo úkol zákonodárných sborů, aby přišly s iniciativou?

Slyšíme někdy námitky: nezáleží na tom, jak jest Radiojournal složen; hlavní jest, jak pracuje. Jest na tom mnoho pravdy, ale neplatí to pro náš rozhlas. Jeho práce — služba posluchačům, služba státu, služba kultuře a demokracii — jest velmi úzce spojena s jeho organizací; už také proto, že úkolem dobré reorganizace rozhlasu musí býti vytvořiti podmínky pro lepší práci rozhlasovou.

V. Gutwirth.

politika

A m i c u s :

Listopad a prosinec 1935 v našem politickém životě

II.

„Tragedie Antonína Švehly.“

Politická činnost lidí sdružuje, ale také rozdvouje. Někdy musíme odporovat lidem, které ctíme, riskující ztrátu osobního přátelství. Snad každý z veřejně činných lidí má svůj hřbitov, kde leží pochováni živí, s nimiž se rozešel pro poměr k veřejným otázkám. Bývá snazší odporovat živým než mrtvým.

Pátrající po důvodech, pro něž se vedení agrární strany postavilo proti kandidatuře dra Beneše, se-

tkali jsme se s poukazem na Antonína Švehlu. „Byla tu tragedie Antonína Švehly“, naznačoval „Venkov“ v článku, kde se dál pokus o vysvětlení postupu strany. Co znamená tento náznak? Sotva co jiného než toto: Švehla nepočítal s tím, že dr. Beneš bude druhým prezidentem republiky — a nyní měli agrární vůdčové opustit mínění svého mistra. Uznáváme, že to pro ně nebyla věc lehká, jakmile si cestu k správnému rozhodnutí zatarasili mechanickým výkladem mistrova slova. Švehla byl ostatně poslední, který učil lidi sentimentalitě ve věcech státních, ač to byl muž živého citu. „Musíme míti odvahu“ — řekl mi v Hostivaři půl roku před svou smrtí — „poslat lidi třeba na popraviště, když to poručí bezpečnost republiky, a pak si můžeme doma v koutku zaplakat.“ V tom byl Švehla.

Je pravda, že poměr Antonína Švehly k Edvardu Benešovi nebýval vždy dobrý. Jen tak mimochodem budiž poznamenáno, že věci mohly vypadati značně jinak, kdyby různým lidem bylo nezáleželo na tom, aby poměr mezi oběma stále byl drásán a napínán. Na tom ohníčku si hráli svou všelijakou polívku. Také na druhé straně působili všelijací pánové, kteří zavinili mnoho zla. Až se všichni naučíme nebrati vážně určitý druh lidí, ubude v našem životě mnoho mrzutostí.

Je také pravda, že Švehla nepočítal s Benešovým prezidentstvím. „Nebudu to ani já, ani Beneš,“ řekl v Topolčiankách T. G. Masarykovi někdy roku 1925 nebo 1926. Zato však vždy počítal s Benešem jako s ministrem zahraničí. Nikdy, ani v ostrých srážkách, jež plynuly z věcí domácích, nesmýšlel jinak. Ještě po své dlouhé, mučednické nemoci nevyjádřil se jinak, alespoň ne v rozmluvách se mnou. Pět měsíců před Švehlovou smrtí navštívil jsem ho v Karlových Varech se čtyřmi přáteli. S temperamentem rabelaisovským vyslovil se Švehla o některých domácích událostech, jež uváděl v souvislost se smlouvou pražskokatolíckou. Ale ani tu, ač mluvil o věcech a lidech s naprostou otevřeností, neprojevil přání po změně v čele zahraničního úřadu. Všechny vlády od r. 1918 až do r. 1926 tvořil Švehla, rozumí se: ne zcela sám, ale vždy vedl jednání. A ve všech byl zahraničním ministrem dr. Edvard Beneš. Byl jím i ve vládě panské koalice, kdy se jeho strana nacházela v opozici. Ať nikdo nenamítá, že Beneš byl ministr presidentův, který v tomto bodě neznal ani žertů, ani pokusů, ani ústupků. Dr. Beneš byl také ministr Švehlův, neboť Švehla nechtěl, aby republika ztratila tuto živou inteligenci, na niž tolik v zahraniční politice záleželo. Nikdy neuvěřím, že by byl Antonín Švehla při střídání presidentů vytvořil situaci, v níž by byl chyběl Edvard Beneš na odpovědném místě. Švehla prezidentem, Beneš zahraničním ministrem — to byla velmi přijatelná, ba žádoucí sestava po odchodu Masarykově. Nebo: Nepolitický prezident, jakých bylo ve Francii několik, Švehla předsedou vlády, Beneš zahraničním ministrem — rovněž řešení, s nímž by mohla býti republika spokojena. V každé kombinaci byli oba, neboť obou bylo republice zapotřebí.

Řešení presidentské otázky nezbytně však muselo býti jiné, jakmile jedna z obou postav navždy byla odvolána z našeho kruhu. Druhá musela být republice stůj co stůj zachována. Počáteční postup vedoucí strany směřoval jinam. Po odchodu Masarykově byli

bychom ztratili také Beneše, když jsme před tím ztratili Švehlu. Kdyby byl býval dr. Beneš v presidentské volbě poražen, a dokonce osobností bez politického významu, kdyby byl býval poražen stranou ministerského předsedy, nebyl by mohl setrvati v zahraničním úřadě, to je studená logika věcí. Ani Masaryk, ani Švehla, ani Beneš! Zbyla by vdova po duchu, chceme-li to říci šaldovsky. Ztráta, jež se mohla velice podobat insolvenční.

Pro zahraniční politiku není dr. Eduard Beneš ztracen ani ve své nové funkci. Ale Benešova porážka byla by způsobila situaci, kterou by Antonín Švehla za svého života nikdy nepřipustil a neschválil, neboť nad osobní rivalitu, sympatie a nelásky stavěl zájmy státu. A tak soudím, že tu agrární vůdcové vůbec nebyli nuceni do polemiky s hostivařským hroblem. Šlo o správné domyšlení myšlenky, kterou Antonín Švehla sám již nemohl doříci. Vůdcovství není mechanické lpění na mistrově slovu. Také zde litera zabíjí, duch ožívuje.

Nikoliv, nebyla to „tragedie Antonína Švehly“, co nám způsobilo zmatek ve dnech, jež předcházely volbě. Příčina jest jinde.

Z prostějovské řeči pražská záminka.

V presidentské kampani značnou roli hrála Bechynova prostějovská řeč, kterou ostatně nikdo nezná kromě účastníků prostějovského shromáždění. Ještě dnes se v tisku najdou narážky na tuto řeč. Je-li někdo povolán, aby o tom řekl autentické slovo, jsem to já.

Tedy především: Řeč byla promluvena v důvěrné konferenci k důvěrníkům, nikdo neměl práva cokoli publikovati z neveřejného projevu odpovědného politika, který vedle své funkce stranické má také funkce koaliční a vládní, a který by si ostatně dovedl svou publicitu obstarati sám, kdyby to uznal za potřebné. Mladík, který spáchal tuto indiskreci, má zde poučení, co se může státi, když se nedbá rady zkušenějších. Redaktoři politických novin, aspoň redaktoři dobré vůle, měli by z případu čerpati pravidlo, že ničeho neuveřejní z důvěrných projevů odpovědných politiků, dokud nemají jistoty, že zpráva prošla revisí autorovou. Není-li to možno učiniti hned, raději den počkám, než abych si dlouho musel vyčítat, že jsem způsobil zlo.

Za druhé: Zpráva, pocházející z péra diletantova, byla nepřesná a v rozhodujícím místě nesprávná. Bechyně mluvil o nezbytnosti změny na presidentském stolci. Bylo to dne 24. listopadu, tři dny po návštěvě ministerského předsedy u T. G. Masaryka. O volbě a o druhém prezidentu řekl tuto jedinou větu: „Všichni doufáme, že bude svorně zvolen muž, kterého Masaryk označil za svého důstojného nástupce.“ Více ani jediného slova.

Za třetí: Prostějovská řeč obrácena byla celou ostroostí argumentu a veškerým řečnickým temperamentem proti myšlence a politice komunistické jednotné fronty. Byla to řeč proti hře s revolucí („my jsme svou revoluci již udělali! Do žádné nové nepůjdeme, žádnou další nepřipravujeme!“), řeč pro jednotnou frontu demokratickou, to jest parlamentární, řeč pro solidní koalici s agrárníky a lidovci. V tom smyslu byla po rušné debatě schválena resoluce, a sice jednomyslně. Prostějovská řeč byla tedy p r a

v ý m o p a k e m t o h o, c o z n í u č i n i l a p r a ž s k á p l e t i c h a.

A konečně za čtvrté: Bechyně mluvil o sjednocení všeho demokratického socialismu na půdě parlamentární demokracie. Proč ne? Mluvil o defensivě a ofensivě socialistických myšlenek. O soustředění sil v útoku a práci za prosazení programových bodů socialismu. Proč ne? Sjednocení pozitivních socialistických sil na platformě demokracie je požadavek přirozený. O souvislosti tohoto usilování s presidentskou volbou nebylo řečeno ani slova, protože takové souvislosti nebylo a není.

Z prostějovské řeči stala se záminka v rukou mužů, kteří z docela jiných příčin učinili, co učinili. Tato řeč, chuděra, musela se dát zapráhnout do vozu, na němž se vezl těžký náklad traskavin do tábora koalice.

Agrarismus na rozcestí.

Nyní je čas, abychom hledali odpověď na otázku: proč vypráhla agrární strana ze svorné presidentské fronty? Proč riskovala rozbití koalice, aniž si připouštěla starosti o to, jaká tedy bude zahraniční a vnitřní politika státu, když se rozvalí základní sloup této politiky? Pro svého kandidáta mohla agrární strana míti majoritu, jakmile si zabezpečila hlasy luďáků, živnostníků a henleinovců. Ale byla to majorita na jeden den. Druhého dne po svém vítězství byla by pravděpodobně shledala, že není parlamentární majority, která by schválila státní rozpočet. A že není většiny, která by byla s to, utvořiti parlamentární vládu. Zdá se, že byly chvíle, v nichž agrární vedení opustily úvahy o státním zítřku. Naslouchala jenom zpěvu cifer, který se podobal svůdnému hlasu Loreley. Cifra znamená v demokracii mnoho, rozhodně však ne všechno. Presidentská volba, provedená přes hlavy a proti vůli rozhodné k o a l i č n í většiny, byla by se nezbytně stala východiskem vášnivých zápasů; demokratický režim by se byl octl na příkře nakloněné ploše. V „Budování státu“ vylíčil Peroutka pochmurnými, nicméně však věrnými barvami, poválečný zmatek, z něhož se pomalu krystalisoval pevný demokratický režim. Nechybělo mnoho, a byli bychom se octli rázem v podobném zmatku, avšak za situace mnohem nebezpečnější zahraničně i vnitřně. Ve vedení agrární strany byli nepochybně mužové, kteří si dovedli domysleti tyto důsledky. Ale jejich hlas, ozval-li se vůbec, byl slabý.

Před nějakým časem vyložil jsem v tomto časopise, která zásada prvenství největší strany zabezpečila agrárikům neobyčejně výhodné politické postavení. Zajisté že moc vedoucí strany nekotví jen v těch 15% voličských hlasů, jež získala. Za těmito hlasy stojí vliv nejstálějšího a nejbezpečnějšího druhu majetku, to jest půdy. Vliv, rozmnožený dlouholetým působením na centrální i lokální úřady. Je-li předsednictví vlády, vojenská administrativa a politická exekutiva po dlouhou řadu let nepřetržitě v rukou téže strany, nemůže to zůstat bez účinků. Téměř všechna byrokracie přivykla myšlence, že agrární strana je trvalý, rozhodující, mocenský činitel, a že se doporučuje dobře s ním vycházeti. Agrární strana se prohlásila za stranu s t ř e d u, a skutečně projevila za vedení Antonína Švehly schopnost spolupráce s levicí i s pravíci. To také mocně přispělo k posílení jejího významu a vlivu. Agrární stra-

na si nashromáždila veliký politický kapitál. Předvidaví vůdcové byli by již v týdnu záměny ministerských předsedů vystihli, že postavení největší strany nesmí být přeháněno. Byla tu řada znamení, která varovala:

O odchodu T. G. Masaryka chtělo vedení agrární strany využití k utvrzení a rozmnožení své politické moci. Proto byl vyhlédnut kandidát bez vlastního politického rozumu. Muž, který se měl stát nástrojem politické vůle vedoucí strany . . . Pan profesor dr. Němec nebyl jediný, na jehož dveře bylo zaťukáno, ale byl jediný, který řekl: Volno, račte vstoupiti. Nevím, opravdu nevím, jak si agrární vedení představovalo další vývoj věci. Snad doufalo, že koaliční strany ustoupí před vůlí vedoucí strany, a že — prosadivši svůj plán — zachová koalici. Snad počítalo s tím, že dr. Beneš nevytrvá až do konce. Jisto jest, že nastoupivši jednou na svou cestu, nechtělo a snad nemohlo již zpět.

Není zapotřebí, abychom si o lidech a stranách mysleli vždy hned to nejhorší. Nyní se velmi mnoho mluví a píše o „reakcionářském křídle“ agrární strany, o Vraném a Stoupalovi, o dalekosáhlých reakcionářských plánech. Může být, ale já tomu nevěřím. Roku 1933 a 1934 mohla agrární strana podniknouti takové dobrodružství s daleko větší vyhlídkou na úspěch, než r. 1935. Byla by našla mocný ohlas v táboře velkého kapitálu průmyslového i finančního, byla by došla ochotného sluchu u celého luďáctva na Slovensku a téměř všeho našeho maloměšťáctva. Kdyby byla ponechala tvořícímu se Národnímu sjednocení volné pole, mohla mít silného politického partnera v městech. Proč to tedy agrární strana neudělala? Místo toho uzavřela se sociální demokracií pakt o spolupráci, jehož podstatnou částí byl boj proti fašistickým tendencím a upevnění demokracie. Slovo dodržela po všechna kritická léta, a ve volbách (květen 1935) nesla prapor zápasu proti Národnímu sjednocení, proti zkartelovanému velkokapitálu. To dělal také senátor Vraný — a dokonce energičtěji a důsledněji, než jiní agrárníci — kde jsou jaké důvody k takovému obratu r. 1935, kdy fašistické režimy jsou nalomeny, a všemu světu je zřejmo, že zásadně prohrály svou věc? Myslím, že vedení agrární strany prostě špatně promyslelo a domyslelo situaci, a že, dostavši se do soutěsky, potom dělalo všelicos, aby uspořilo porážku svému kandidátu.

Ale porážka byla neodvratná. Způsobily ji dvě věci: pevný spolek socialistů a katolíků pro presidentskou volbu, a síla veřejného mínění. Působením těchto dvou činitelů dala se agrární strana opět na správnou cestu. Učinila to téměř v poslední hodině, když seznala, že její presidentské hlasy nebezpečně se podobají vodě v koši. Luďáci opustili definitivně její frontu, živnostníci počali desertovat. Zbylo pouze Národní sjednocení. A nadto se ukázala vzdálená možnost rozkolu ve vlastním táboře. Obrátila-li agrární strana v poslední hodině, obrátila především ve svém vlastním zájmu. Ale tento obrat stal se k dobru republiky a demokratického režimu. Toho nebudiž zapomináno.

Katolíci a socialisté.

Na podzim Léta Páně 1918 kácela socialistická mládež na Staroměstském rynku v Praze Mariánský sloup. Byla revoluce a scházela jí romantika barikád. Mladí lidé si dopřáli alespoň náhražky, vyživše svůj

revoluční aktivismus na staroměstském „sloupu vendómském“. Čin byl doprovázen potleskem milionového davu v historických zemích, ale také lítostí a hněvem milionového davu katolického po celé republice. Miliony stály proti milionům se zařatou pěstí. Jedné pohnuté noci mihla se v Revolučním shromáždění tato veliká davová pěst, symbolisovaná pěstí socialistického předáka, nebezpečně blízko u hlavy monsignora Šrámka, doprovázena výkřikem: „Ty černý ptáku odtud vyletíš . . .“

Na počátku zimy Léta Páně 1935 šel rázovitý představa sociální demokracie Antonín Hampl ruku v ruce s diplomatickým předsedou lidové strany monsignorem Janem Šrámkem; a tento spolek, rozšířený o ušlechtilého předsedu národně socialistické strany Václava Klofáče, nedal se roztrhnouti ani slibem, ani nátlakem; po těžkém zápolení dovedl nakonec dobrou věc republiky a demokracie až k rozhodnému vítězství — za solidárního a nadšeného souhlasu týchž sjednocených milionů po celé republice, které před sedmnácti lety byly hotovy vrhnouti se na sebe.

Co se to u nás přihodilo za těch sedmnáct roků?

Přihodilo se něco velmi prostého a velmi silného. Uvědomili jsme si svou odpovědnost za stát a za demokracii uvnitř státu. Hle, jakou maličkou větou dá se vyjádřiti veliký fakt, vzniknuvší v mnohých letech bojů, kolísání, uvažování. Zkušenost je matka moudrosti.

Snad se najde historik, který si dá práci s prozkoumáním a vypsáním mnohaletého procesu vášnivého boje a státnického příměří mezi socialismem a katolicismem. Sám bych k tomu měl ledaco říci jako přímý účastník, ač nemám ctizádosti, míchat se historikům do řemesla. Snad se k tomu někdy ještě vrátím, najdu-li chvíli času, a projeví-li o to čtenářská obec „Přítomnosti“ zájem. Dnes nemohu učiniti víc, než několika tahy zachytit hrubý obraz vývoje.

Dějinnou mez státního převratu překročili katolíci a socialisté jako opovřední nepřátelé! Boj, zahájený v monarchii, pokračoval v republice. Heslo znělo: Pryč s klerikalismem! Mám-li však býti upřímný, nešlo jen o klerikalism. Boj platil katolické církvi, katolicismu (klerikalism a katolicism byly pokládány za věc totožnou) a z valné míry náboženství vůbec. Socialism shledával, že historická církev je součástí konservativních mocí, jež ovládaly monarchii. Byla nejmocnější oporou trůnu; přátelila se s císařskou armádou (šavle a kropáč); držela se aristokracie; náležela k majitelům největších latifundií („majetek mrtvé ruky“); našla svůj kompromis s finančním a průmyslovým kapitálem. V sociálních a politických zápasech proletariátu stála katolická církev v Rakousku obyčejně v táboře odpůrcově. Socialismus ji prohlásil za třídního nepřitele dělníků. Politická moc katolické církve pramenila v náboženském cítění širokých vrstev lidových — socialism šel tedy k pramenům této moci, snaže se je ucpati. Katolicismus se bránil vášnivě; i když jeho drobnější kněžstvo nepostrádalo demokratického a sociálního cítění, nechtělo (a nemohlo) dobrovolně dopustit, aby „bezvěrecký socialismus“ uchvátil svým třídním učením, svým politickým a odborářským úspěchem duše chudých věřících. Ve válce stála církevní hierarchie až do poslední hodiny za katolickou dynastií a monarchií. A tak jsme tedy přešli do republiky. Logika věcí zdála se požadovati, aby nový stát, vzniklý t a k é z boje

proti církvi, obrátil svou autoritu proti ní. Staří nepřátelé církve, kteří se nyní stali významným činitelem v nové republice, domáhali se toho, aby celá ideologie laického státu přešla do ústavních rádu republiky. Boj pokračoval.

Brzo však nastalo uklidňování. Nemohu zde, jak řečeno, rozvíjeti celé to pásmo dějů. Řeknu to zkrátka. Vůdčí lidé na levici zjistili, že katolicismus v autokratické monarchii a katolicismus v demokratické republice jsou dvě rozličné věci. Vliv církve na republikánské úřady nedal se srovnati s jejím vlivem na úřady monarchie. Katolicismus, pokud chtěl býti přímou silou politickou, musel postoupiti boj o vliv, nebylo žádných tajných schodů v Schönbrunu a v Belvederu, nebylo žádných oblíbených zpovědníků arcivévodkyň a arcikněžen. Katolicismus mohl míti jenom tolik vlivu, kolik mu ho demokracie svěřila, nic víc. Stal se časem sám silou demokratickou, která demokracii upřímně chce, jakmile tato demokracie uznává a zaručuje svobodu svědomí — a svoboda svědomí musí přece platit také pro katolíky. Svobodný stát, a v něm svobodné náboženství! Socialisté přijali po letech tuto formuli. Vzdali se myšlenky, že stát je povolán, aby vedl vyhlazovací boj s církví a náboženstvím. Lehko se to nyní píše — ale jaká to byla trnitá, kamenitá cesta, než se došlo k tomuto stanovisku snášlivosti! Říká se, že lidský mozek je největší revolucionář. Zajisté. Ale je to také největší konservativce. Jakmile se jednou rozběhne po některé cestě, je setrvačný jako těleso v pádu. Zkrátka řečeno, po mnohých zápasech přizpůsobil se potřebám života v republikánské demokracii katolicismus i socialismus.

Všichni jsme hledali příměří v zájmu státu. V zájmu národní svobody. Uvědomili jsme si, že náš státní život jest naplněn mnohými rozpory. Byl tu starý, historický rozpor mezi Čechy a Němci; dále rozpor mezi zemědělskou vesnicí a průmyslovým městem; mezi kapitálem a prací; mezi poraženou reformací a vítěznou církví; byla tu nová velká obtíž srůstu mezi historickými zeměmi a východní částí státu, když obě poloviny republiky po staletí se vyvíjely v rozdílných životních podmínkách. Pochopili jsme, že v zájmu udržení národní svobody nelze věčně a nepřetržitě pokračovat ve všech starých zápasech, tedy také ne v zápasech náboženských, zvláště když tento zápas maří provedení našeho největšího úkolu, to jest: uspíšení organického sjednocení západu s východem.

Tak došlo ke smíru na platformě snášlivosti a rovné svobody pro všechny. Starost o zachování státní samostatnosti, hluboký a pravý národní cit — to byli ti kouzelníci, kterým se podařilo toto dílo. Budiž mi dovoleno odbočiti. Chci říci slovo o něčem, o čem sociální demokrat pravidelně nerad mluví. Slovo o národní duši českého marxisty. Každý muž má nějakou lásku, je-li to muž. Co nosíme hluboko ve svém srdci, to intimní světlo, jež nám do tmy svítí. Čím hlubší je mužská láska, tím ostýchavější bývá ve slovních projevech, nejnežnější vášně srdce lidského si nežadají, aby je lidé rozvěšovali po veřejných plotech. Sociálně demokratický občan pravidelně se ostýchá veřejně mluvit o své lásce k národu, národní svobodě, jednotě a samostatnosti, zvláště když vidí, co s těmito slovy a pojmy vyvádějí mnozí naši vlastenci. V hodinách kritických proráží si však tento věkovitý hlas země, hlas společného národního

osudu cestu ze skrytu srdce, a projevuje se vášnivým slovem lásky — ač i tu dává přednost činu před slovem. U nás je po dvě desítky let přirozenou samozřejmostí, že mezinárodně orientovaný socialista vidí nejenom svou proletářskou třídu a její boj, nýbrž také celek národa, jeho minulost, přítomnost i budoucnost; že zná a cení podmínky svobody a bezpečnosti národa; a že v hierarchii nehmotných hodnot vysoko řadí, co nazýváme duchem národa. Všechna poválečná politika sociální demokracie přijímala živě podněty z tohoto mocného zdroje citů a myšlenek. Kdo mi chce rozumět, rozumí mně.

Vraceje se k presidentskému bloku katolicko-socialistickému, musím dodat, že oba tábory spatřovaly v protikandidatuře Němcové pokus o zvrácení demokratické rovnováhy sil. Nemohly sněsti, aby jedna z koaličních stran rozšířila — nepřímo — své pozice o nejdůležitější místo ve státě. Oba směry mají svoje zkušenosti s vítězným fašismem, který s oběma nakládá skoro stejně. Oběma je demokracie ochranou nejbezpečnější. Nemohly a nechtěly dovolit, aby rozhodující místo v demokratické soustavě přešlo do rukou muže nevyzkoušeného a politicky pravděpodobně velmi naivního. Pro všechny tyto důvody šly věrně spolu až do konce, a podařilo se jim rozhodností a pevností vytvořiti situaci, v níž zvítězila republika nad stranickou vášní.

Síla veřejného mínění.

Pevnost českých katolíků vydatně zapůsobila na katolíky slovenské, německé a maďarské. Autor pražsko-vatikánské smlouvy o modu vivendi byl celému našemu katolictví zárukou, že na sedm let Benešova presidentství jest zabezpečena tolerance za podmínku, které veřejně formuloval a vyhlásil o dnech katolického sjezdu; podmínek, které přijali nejen katolíci, nýbrž také jejich odpůrci. A že jest zabezpečen princip náboženské (i církevní!) svobody ve svobodném státě. F. X. Šalda napsal větu o vatikánském působení na mimočeské katolíky. Sám o tom nic určitého a přesného nevím, ale připouštím to, ba myslím, že je to pravda. Trvám však, že toto působení by se bylo nesetkalo s takovou ochotou a s takovým úspěchem, nebýti náhle vzniklého a mocně, nade všechno pomysleni mocně se rozvinuvšího veřejného mínění.

S tím naším veřejným míněním je to zvláštní věc. Skoro ho není. To jest: je ho příliš mnoho, a proto mívá tak málo rozhodujícího vlivu. Každá strana a každý směr si tvoří své vlastní „veřejné mínění“. Také tato věc by zasluhovala zvláštní studie. Je však pravda, že okolo některých věcí a otázek vytvořilo se mínění úplně jednotné. Tak tomu bylo v otázce presidentské. Rozkol mohl míti úspěch dokud jednal se stranami a frakcemi tak říká mezi čtyřma očima. Ale oně hodiny, v níž ministerský předseda dr. Milan Hodža oznámil (vykonáváje v tom usnesení politických ministrů a předsedů stran), rozhlasem odstoupení T. G. Masaryka a jeho poslední vzkaz k národu, oně hodiny byl vlastně zápas rozhodnut. Veliké části národa se zmocnil údiv: co s kandidaturou málo známého předsedy Národní rady, když tady řekl svoje slovo zakladatel státu? K hlasu Masarykově připojil se rázem daleko slyšitelný hlas sokolského bratrstva, obrácený přímo do lavic Národního shromáždění; skoro současně s ním hlas bratrstva legionářského

a učitelské obce. To již sama o sobě byla síla, kterou nikdo nesměl podceniti. Ale po rozhlasovém projevu ozvali se s novou naléhavostí v š i c h n i koaliciční členové Národního shromáždění ze Slovenska. Řady rozkolu zakolísaly. Vůdce živnostenské strany se domníval, že může libovolně disponovati hlasy živnostenských poslanců a senátorů. Přesvědčil se, jak se zmýlil. Města i vesnice se rozkývala. Po dlouhá léta žádná otázka tak nerozšířila milionové vrstvy státních příslušníků, jako otázka Masarykova nástupce. Během několika dnů vytvořilo se veřejné mínění tak silné a tak důrazné, že na konec to bylo ono, které zápas rozhodlo.

Vše je ukončeno. Vše je d o b ř e ukončeno. Může býti, že to bude nějakou chvíli trvat, než se zapomeně, co se m o h l o státi. Ale cesta demokracie jest volná. Upřímně řečeno, nevěřím pesimistickým hlásům, které předvídají, že se teprve nyní vytvoří občanský, antidemokratický blok s reakčními cíly. Chvíle k jeho zřízení jest propasena. Agrární strana přece mohla setrvat na svém a odevzdati své hlasy p r o t i Benešovi, mohla prohnati presidentského kandidáta třetím volebním kolem a zahájit tak nový zápas v den volby. Neučinila to; odevzdať Benešovi všechny svoje hlasy, nabídla všem ruku ke smíru a společné práci. Naproti tomu víme, že dr. Edvard Beneš je muž v demokratismu spolehlivý, který nezradí, jako zradil prezident jiné republiky; že je to muž s vlastním mozkiem a s vlastní vůlí, na rozdíl od presidenta jiné republiky. Armáda zůstane mimo politické a sociální zápasy, ošetřována v š e m i jako zřítelnicí oka, aby byla silná, jednotná a veškerým lidem milovaná pro případ kritické hodiny, kdy by bylo zapotřebí obrany země a svobod národa i lidu proti cizímu útočníku. Armáda za presidentství Benešova nebude dělat politiku; bude sloužit státu, poslušna presidenta a zákonité vlády, dosazené zákonitou cestou. Nic více od nového presidenta nežádáme, než aby dodržel slib, daný v Národním shromáždění po volbě. A jsme bezpečni, že dodrží. To jest vše.

Končím svoje dosti rozptýlené a kusé poznámky o presidentské volbě. Ode dneška za rok si povíme, zda jsem měl pravdu, když jsem v závěru předvídal další klidný demokratický vývoj. Naše země zůstane pevným bodem ve zmatcích střední Evropy.

národní hospodář

J. Kolářik:

Daně v krisi

(Z dějin našich daní IV.)

Samosprávné přírázky.

Velmi důležitou složkou, ba snad dokonce nejdůležitější pro posouzení daňového zatížení, jak se vyvinulo po převratu, byly samosprávné přírázky. Jak již uvedeno, rozhodl se stát násobit daně, jimiž byla zatížena zejména výroba, obchod a jiné podnikání, válečnými přírážkami. Nebyl při tom však sám, neboť stejné rozhodnutí učinily země, okresy a obce. U násobení státního bylo při tom jistou výhodou, že bylo

v celém státním území stejné; u násobení samosprávného už tomu bylo hodně jinak. V zemi ovšem bylo také stejné, neboť ve východních Čechách se nevybíraly jiné zemské přírázky než v západních Čechách. Jiné však už byly zemské přírázky na Moravě a ještě jiné ve Slezsku. Tyto rozdíly však nebyly tak citelné, jako rozdíly mezi přírážkami v okresích a v obcích.

Podle toho, jak obce neb okresy hospodařily za války a zejména podle toho, jak po válce se chopily svých nových úkolů a do čeho všeho se pustily, vytvořila se pak úhrnná výše přírážek ke státním daním. Bylo dost a dost případů, kde obce naprosto nedbaly varovných slov prvního presidenta, že nemůžeme mít všechno najednou, a počínaly si tak, jako by chtěly za nějaký rok nahradit všechno to, co obec nevykonala v několika předchozích desetiletích. A nebyly to všude jen vodovody a jiné podobné podniky opravdu užitečné, byly to leckde i reprezentační domy obecní, tedy věci sice hezké a příjemné, ale přece jen toho druhu, že se mají zřizovat až naposled, když už všechno ostatní je obstaráno, a když už se dobře neví, kam s přebytečnými penězi. Pak ovšem se tu a tam vyskytly případy, že obec ukládala poplatníkům výnosových daní přírázky až i 1000 procent, což znamenalo, že státní daň násobila desetkrát, když náhodou to bylo také ve „velkokorysém“ okrese, mohlo k tomu přistoupit třeba i 600 procent přírážek okresních, to jest nové násobení státní daně šestkrát a nyní ještě nějakých 100 nebo 200 procent přírážek zemských a státní přírázky válečné — daňové zatížení nebylo pak zdaleka určováno tím, co bylo určeno jako státní daň, nýbrž tím, co požadovaly samosprávné přírázky. Za těchto poměrů se dokonce místy mohlo stát, že i daň pozemková, vystavěná na tom vylíčeném katastrálním výnosu, se tu a tam stala ne-li zrovna tíživou, tedy aspoň citelnou. A to už tedy při popsání konstrukci této daně něco znamenalo. Mnohem horší to ovšem bylo u daní, které takovou konstrukcí nevynikaly.

Nejhorší však při tom bylo, že daňové zatížení, vytvořené tímto mnohonásobným násobením, nebylo stejnoměrně rozloženo po celém státním území. Mohlo se stát — a také se stávalo — že průmyslový podnik, usazený v jedné obci, byl zatížen mnohem víc než obdobný podnik v sousední obci. Rozdíly byly pak i podle okresů. To ovšem nebyl zjev žádoucí potud, že to znamenalo nestejně základy soutěžní a tento zjev by nezbytně byl vedl k hromadnému stěhování průmyslu, živností a obchodu z oblastí přetížených do oblastí méně zatížených, což se také do jisté míry ukázalo.

Jestliže v r. 1921 bylo třeba přímo stanovit, že daněmi a přírážkami se nesmí sebrat víc než 80 procent (tedy čtyři pětiny) čistého výnosu podniků, není třeba už mnoho k tomu podotýkat, aby bylo jasné, že i toto zdanění bylo přepjato zrovna tak, jako zdanění spotřeby. Dokud byl „hlad po zboží“ a dokud ceny rychleji nebo pomaleji stoupaly, vyšlo se s tím jakž takž. Ale úraz se ukázal, jakmile ceny se začaly hroutit. A to přišlo až příliš brzy, už v roce 1922 v důsledku domácí deflace. Tu náhle se ukázalo daňové přetížení v celé hrůze, s cenami se hroutily i podniky, dělnictvo pozbývalo práce, snižovaly se mzdy a platy, výnos daní klesal, ale výdaje státu rostly. Nezbylo nic jiného, než vypůjčovat si, kde se dalo, vypůjčovat si i za podmínek velmi těžkých a snažit se ulevit v daňovém zatížení, kde to jen bylo možno. Mnoho těch

možností nebylo, něco u uhelné dávky a podobných daní, ale na soustavě samotné nebylo možno mnoho změnit, leda zmírněním praxe.

Reforma přímých daní.

Teprve v r. 1926 se mohlo začít uvažovat o nápravě nejkřiklavějších nesrovnalostí v daňovém zatížení. V roce 1927 provedl tehdejší ministr Engliš rozsáhlou reformu přímých daní, jejímž úkolem bylo dát do pořádku to, co se po převratu tak vydatně roznásobilo. Finanční správa se rozhodla, že raději se vzdá značné části svých vlastních příjmů a postoupí je samosprávným svazkům ve formě přidělů, ale za to je přinutí, aby ve svých přírážkách ke státním daním výnosovým nešly přes určitou mez. Vedle toho byly nově upraveny přímé daně samotné, stará daň z příjmu byla vydatně snížena proti stavu dosavadnímu (válečné přírážky ovšem zmizely) a daň byla upravena do poměrně velmi dokonalé stupnice, sestavené tak, že důchod pozvolně rostoucí byl zatížen i daní pozvolně stoupající, jak je to požadavkem spravedlnosti. Zákonem o stabilizačních bilancích bylo umožněno podnikům přepočítat podnikové hodnoty na nově stabilizované měnové základně, což mělo význam zejména s hlediska spravedlivého daňového zatížení a s hlediska budoucích investic.

Krátce, tehdy si finanční správa řekla podle staré zásady doopravdy, že nemá smyslu zabíjet slepici, která snáší zlatá vejce, a že nejlépe bude upravit i daně podle hesla „leben und leben lassen“. Velmi příznivý hospodářský vývoj let 1927—1929 byl z nemalé části způsoben i tímto velkorysým gestem státních financí, jimž pronikavé slevy na daních nijak nezabránily dokonce i splatit nejtíživější půjčková břemena z let po domácí deflaci. Reforma přímých daní tak nepřímou umožnila leckterému podniku, že jakž takž přežil to, co ještě naň čekalo.

Krise.

Po přímých daních měly přijít na řadu i reformy další, poplatky, daně nepřímé atd. Ale už nepřišly. Místo reformem přišlo cosi, co velmi rychle odnaučilo finanční správu velkorysým gestům a co ji přinutilo vrátit se zase k cestám, které se velmi podobají těm, jimiž šla v prvních letech po převratu. Ovšem jistý rozdíl tu přece jen je. Po zkušenostech z dřívějšíka už se na příklad neobnovily pokusy s vydatnou uhelnou daní. Ale sáhlo se ke zvýšení daně z obrátu ještě o jedno procento, čímž se stalo, že tato kritická daň, ač celkový obrát, z něhož se počítá, dosti značně klesl, přece jen vynáší za krise poměrně nejvíc z celé doby svého trvání. Souvisí to ovšem také s tím, že vybírání této „přechodné“ daně se postupem doby zdokonalilo a zjednodušilo zejména zavedením četných paušálů. K důchodové dani byly zavedeny přírážky, kterým ovšem už se neříká válečné, a které tentokrát jsou zhruba odstupňovány podle celkové výše zdanitelného důchodu. Dokonalá daňová stupnice této daně, zavedená v roce 1927, se tím úplně rozrušila a pozbyla své dřívější spravedlivé plynulosti. I v četných jiných směrech se sáhlo k „likvidaci“ reformy přímých daní, nejnověji i ke zrušení té vymoženosti, že přiznání k přímým daním se mohlo podávat až na počátku března, kdy každý poplatník už mohl mít jasný obraz o tom, jak dopadl v předcházejícím roce. Jakož vůbec přisnost stoupla. Rovněž v daních, postihujících výnos

výroby, se leckterá výhoda z roku 1927 postupně škrtla. Bylo nutno povolit samosprávě zase jisté zvýšení přírážek. Třeba poznamenat, že i u pozemkové daně nastalo jakési vyrovnání. Ovšem cestou poněkud podivnou. V roce 1927, když Engliš dělal reformu přímých daní, snažil se docela přirozeně dostat do své nové soustavy také nově upravenou daň pozemkovou, a to tak, aby se z ní stala opravdová daň výnosová, vyměřovaná jistým podílem ze skutečného výnosu, jako je tomu u daní výtěžkových, jež platí průmysl a obchod. Takovou jakousi daň výtěžkovou chtěl mít ministr Engliš i v zemědělství. Ale nepovedlo se mu, neboť u politických zástupců zemědělských zájmů se projevil značný smysl pro tradici. Když už jednou je zavedeno to vyměřování podle katastrálního výnosu, pročpak to opouštět? A tak po dlouhých tahanicích, nechtěl-li Engliš ohrozit celou reformu, musil přimout tento starý základ; dostal souhlas k tomu, aby napříště základem daně byl u lesů dvanáctinásobek, u ostatní půdy sedmnáctinásobek katastrálního výnosu, ale sazba daně z tohoto základu činí 2%, u větších zemědělců 3½%, při čemž těch 1½%, o které větší zemědělci platí víc, je zčásti pojištěním proti živelním pohromám. Dříve byl katastrální výtěžek sám základem, z něhož se platila vysoká sazba, násobená značnými přírážkami, kdežto nyní se stanovil jako základ násobek katastrálního výnosu se sazbou nízkou. Prakticky zůstalo zatížení pozemkovou daní i po daňové reformě beze změny; samosprávné přírážky se ovšem zmenšily i pro zemědělství.

Ale potom, když přišla krise — a to nejprve v zemědělství, začalo zemědělské zatížení pozemkovou daní stoupat úměrně s tím, jak klesal výnos zemědělského majetku. Právě okolnost, že pozemková daň nebyla ve skutečné souvislosti s výnosem, nýbrž jen s katastrálním výnosem, to jest veličinou vlastně stálou, musilo daňové zatížení se stát citelnějším, jakmile klesl skutečný výnos zemědělství. Ovšem nelze asi ani nyní mluvit o úplném vyrovnání, ač není pochyby, že v posledních letech i zemědělství už pocítilo místy dost vydatně, jak daně umějí kousat. Zákon nepsaný, ale platný, podle něhož kde nic není ani financ nebere, ovšem platí i v zemědělství a v katastrofálních případech nezbytně vedl k důkladnému zmírnění finanční přisnosti. Sotva by se však našel případ, kde katastrofu u zemědělce způsobily daně samotné; rozhodující podíl měly vždy jiné vlivy, zejména dluhy. Ovšem když pak v takovém případě přišel ještě ke všemu také berní úřad, obrátila se pak leckdy hlavní zlost proti němu.

Ještě jeden pokus učinil ministr Engliš při daňové reformě, který se mu také nepovedl. Chtěl lépe než dřív zachytit důchodovou daní výnos kapitálu, zejména vkladů a cenných papírů. Pokud jde o jejich zachycení daní rentovou, třeba říci, že je tomu nyní značně lépe než za Rakouska, poněvadž i zde si čsl. finanční správa vybudovala dokonalou soustavu výběřích, kteří rentovou daň strhují při výplatě nebo připisování úroků. Tato soustava se právě nyní ještě podstatně zdokonaluje a rozšiřuje. Ale každý příjemce úroků nebo dividend má tento příjem vedle toho také započíst do svého důchodu a platit z něho také důchodovou daň. Engliš se pokusil zavést, že by každý poplatník ve svém přiznání uvedl, kde (u kterého peněžního ústavu) má svůj vklad uložen nebo o jaké jde cenné papíry, z nichž přiznává úrokový nebo dividen-

dový výnos. To tedy nebyl žádný převrat, nýbrž jen snaha o jakous takous evidenci a psychologický prostředek nátlaku. Ale i ten selhal. Sotva se tehdy objevily příznávací archy s těmito rubrikami, nastalo hromadné vybírání vkladů v Nuslích a v Karlíně, a poněvadž hrozilo i jinde, bylo za několik dní ministerstvo financí nuceno zvláštním výnosem ohlásit, že nikdo není nucen vyplňovat rubriku, kde má svůj vklad uložen. Ukázalo se, že v tomto oboru je největší nesnáze s kapitalisty, o nichž lze právem říci, že jsou to jen tak zvaní kapitalisté. Takový „kapitalista“ má uloženo dejme tomu 2000 Kč někde na knížce, ale chraň bože, aby měl nějakému úřadu povědět kde, a dokonce berní správě. To by to raději hned vybral a dal do punčochy, kde to sice může vybrat zloděj, ale ne berní správa. Poněvadž pak z československého kapitálu, uloženého u bank, záložen a spořitelén, připadá na tyto tak zvané kapitalisty lví podíl, musí finanční správa chtít nechtíc respektovat do značné míry jejich nedůtklivost a musí chodit okolo t. zv. bankovního tajemství, které ovšem pak platí i pro ty větší a největší, jako okolo horké kaše. Nahrazuje si to, jak jen může, uvedeným již vybíráním daní „okolo rohu“, že totiž stále zlepšuje soustavu výběrčích, kteří daň strhnou při výplatě úroků nebo při jeho připsání. V ostatním je stále přece jen odkázána na poplatnickou poctivost, což ji zrovna netěší; pomstí se pak aspoň při příležitosti, když tak něco většího nepřiznaného někde zachytí.

Nový a nebyvalý rozkvět nastal v krizi v daních spotřebních. I když se nešlo zrovna na uhlí, jako po převratu, šlo se na mnoho věcí, po převratu doporučovaných, ale odložených, a také ještě na mnoho dalších. Ke cti přišla daň z elektrických zdrojů záření, zvýšily se mnohé daně dřívější a sáhlo se už i na takové předměty, na které po převratu v tehdejší navrhovací hoře přece jen nikdo nepřišel. Tak na př. na daň z kypřících prášků; leckterý z pánů zákonodárců nad tímto daňovým předmětem kroutil hlavou, dokud se nedověděl, že jsou to tak zvané Oetkery do těsta. Zkrátka vyškrabovalo se a vyškraňuje se, kde to jen lze; a až dosud se vždycky ještě něco k vyškrabování našlo.

Ale v poslední době přece jen se zdá, že nastává jistý obrat. Finanční správa si uvědomuje, že už lze zas mluvit o daňovém přetížení. Ministr financí dr. Trapl to neváhal výslovně prohlásit ve sněmovně. A proto se začínají hledat zase cesty k nápravě. Půjde to těžko, velmi těžko, dokud nenastane pronikavé zlepšení v hospodářském životě. Finanční správa káže ostatním resortům o šetření a ukazuje, kde podle jejího názoru by se dalo mnoho a mnoho ušetřit. Zatím jsou to celkem promluvy k hluchým, poněvadž ministr financí, a zvláště nynější ministr financí, který už táhne finanční káru skoro pět let, a při tom jakýs let, káže o šetrnosti vlastně celou tu dobu. Ostatní resorty už si na to jaksi zvykly a jestliže v prvních letech krise se jakž takž šetřit snažily, začínají už toho mít dost. Ale finanční správa se nevzdává. Vedle opatření hodně tíživých, s nimiž přišla v poslední době, přichází také se zjednodušením a zdokonalením své vlastní agendy. Zejména zasluhuje pozornosti pokus, aby menším poplatníkům daně důchodové a výdělkové se vyměřovala daň — pokud sami nebudou stát o zachování dosavadního způsobu — jenom jednou za dva roky. Těchto poplatníků je značné množství a to bude veliké ulehčení pro ně i pro finanční správu, která

tak nabude času zabývat se i něčím jiným, na příklad z dokonalením daňového účetnictví. To by také byla veliká výhra, neboť tam je veliký pramen nepřátelství mezi poplatníky a mezi financí. Také bude kdy na nedoplatky, kterých je stále až příliš.

A pak snad bude možno nakousnout zas ty hlavní nové úkoly, vracet se pomalu zase k reformě z roku 1927 a navazovat na ni nové, aby daňové přetížení zase zvolna zmizelo a aby bylo nahrazeno spravedlivější soustavou daní než kdy v těchto zemích byla. Dnes to zní ještě jako pohádka, ale čím dříve se bude tato pohádka moci začít, tím lépe bude pro všechny. Snad i státní zaměstnanci se při tom dočkají lepších časů.

literatura a umění

Otokar Fischer:

Kipling a my

(Za mrtvým básníkem.)

Rudyard Kipling, v němž uctíváme znalce dětské duše, milence dobrodružství a především básníka mužnosti, byl rodák z Bombaye: tento životopisný údaj zdá se být klíčem k chápání jeho exotismu, jeho vojáctví i jeho vztahu k otázkám kolonizace a ras. Nenáležel k těm stům a stům anglických intelektuálů nebo úředníků, kteří byli do indických služeb vysláni; od nejtěplejšího dětství nosil ve své duši znak cizokrajného pásma, lásku k tropickým lesům i šelmám, údiv nad barevnými plemeny. Vychován byl sice v Anglii a jako dospělý muž prožil několik roků v Americe, pak opět ve Velké Británii a na četných cestách — dostal se, jak známo, také do Československa. Ale jeho domovinou zůstával Daleký východ: a to tak, že to nebyla jeho vlast naprostá a jedinečná, nýbrž oblast, od níž vedly rodičské i civilizační vzpomínky zpátky do ústředí britského imperia v Evropě. Asijský Evropan tedy, ve zcela jiném smyslu než o jakém ví ruská synthesisa evrasijství; obyvatel zámořské osady, vábený ke krbu bílé civilizace a odtud zas živelně toužící do romantických dálek tajuplné džungle: taková byla dvojpólovost tohoto prostředkovatele mezi dvěma světy, silně se projevující, jmenovitě v těch jeho povídkách, které dějstvují v orientu, ať už jsou to vypravování o mladém Kimovi anebo o zjevení vozíku jménem Rikšá, o indických malomocných nebo o dítěti mezi zlými a přece tak lidskými zvířaty. V nedávné anketě o četbě, kterou by spisovatelé navrhovali pro své děti, odpověděl básník Paul Claudel, sám zasvěcený znatel východu: samo sebou Kiplinga. A kdo by u nás pietně zpytovali své reminiscence na lektyru, kolikrát by se přistihli při vyznání díky za dojmy z takového Rikiti-kitavi, z avantyr malého Maugliho, z moderních variant robinsonství anebo snad z udatného vypravování o malíři, jenž pozbývá svého daru nejdrahocennějšího, zraku, a nicméně i za toho zhasínajícího světla si uchovával svou odhodlanou lásku k životu!

Arci, pojímán jako barvitý popisovatel dálek a jako miláček i milovník dětského světa, Rudyard Kipling je v nebezpečí, že bude oceňován jako nějaký anglický Jules Verne, jako součást literatury sic hodnotné, ale přece spíš výchovné a bizarní než čistě umělecké. Tak

jako svým praktickým smyslem pro občanské povinnosti leckdy konkrétně pedagogickou složku svého působení stavěl do popředí víc nežli funkci své volné obrazivosti a svou samostatně tvůrčí schopnost. Jako doplněk i korektiv obecných představ o užitečnosti Kiplingových výtvorů nutno si zpřítomni jeho funkci básnický lyrickou, u nás do nedávna málo známou nebo přezíranou. A přece právě zde je obsažen Kipling takřka celý a po své nejsilnější stránce. Jeho básně, skládané po pět desítiletí života, plní mohutný svazek, setkáváme se v něm s nejrůznějšími motivy a s produkty velmi nestejné úrovně. To, co se nám zdá nejmarkantnější, nejsou příležitostné popěvky válečné, táborové, pochodové, ani soustavně jím pěstovaná poesie k oslavě inženýrství a technických pokroků, nýbrž velmi konkrétně vyjadřované a velmi principiálně podložené projevy mužnosti v jejich mnohotvárných formách, od jemného a kultivovaného gentlemanství po robustně rozkročené chlapství. Ne snad, že by Kipling byl, jak jsme leckdy čtli, napsal nějakou sbírku „Songs of Men“: to jsme jen my si tak překřtili na „Písňe mužů“ drobný výběr z jeho veršů. A klíčem k jeho lyrice je opět postřeh o západovýchodním poslání autorově, podloženém jeho indickým původem.

Že u Kiplinga neběží o předsudečné opovrhování asijskými domorodci, že by tedy bylo křivdou podkládati mu tendence spřízněné s dnešním velikášstvím rasových legend, uvědomíme si podle takového zpěvu „moudrých dětí“, to jest příslušníků hnědého plemene, kteří se v Londýně cítí jako v cizině a nezádržitelně touží po své vlasti, mimo niž jako by život ani životem nebyl. V jedné ze svých skladeb formuluje Kipling: „ten, hlas východu kdo poznal, o jiný už nechce dbát.“ My, jimž východ začíná už blízko za Košicemi, musíme si být vědomi toho takřka mystického lákání, jímž na poutníky po dálném světě působí krajina i zvyklosti tam někde na východ od Suez. Tak jako touha po jihu je vyznačena nebeským znamením jižního kříže, tak má orient pro své rodáky a hosty svůj zvláštní, sugestivní půvab i pach, svůj zcela určitý způsob, jenž dovede vnuknouti vznětlivým duchům nostalgii, jaké se neodolává. Tam na východě, to je zároveň tam za oceánem: patří k tomu divokost přístavních míst, jak o ní mluví balada o pověřčivých matrosech v mezinárodní, mnohonárodní krčmě rybářské. Tam na východě, to znamená Angličanovi: ve sféře odříznuté od mateřské oblasti, tedy v zemi, kde se s tlukoucím srdcem očekává kurýr přinášející do hor poštu od drahých příbuzných evropských. A tam na východě, to je třeba ani ne Přední, ale Zadní Indie, ta nejvýchodnější, ta, kde je místo s kouzelným jménem Mandaláj — Angličané vyslovují Mandalay — a s dívkou, jež anglickému vojáku vstúpila nepřekonatelnou touhu po tom, aby se znovu jednou vrátil do těch pohádkově krásných krajů. Teprve tenkrát budeme právi kiplingovskému vztahu k východní oblasti, když si ji podmalujeme erotikou: zpívající moudré děti i vojáci exponovaní v Asii, plavčící rvoucí se o nevěrnou milostenku i voják, jenž se u birmanské pagody setkal s krasavicí, již není rovné v prosaickém Londýně — ti všichni milují východ, i když jim třeba přináší zmar.

Jiná část jeho básnictví je vyhrazena specificky anglickým a při tom přec obecně lidským představám a výměrům kiplingovské chrabrosti. Jsou tu reminis-

cence z války, kdy britské souostroví, ohrožené německými ponorkami, bylo odříznuto od světa a musilo bojovat o každou skývu chleba, o každou anglickou snídani, o možnost jíst a dýchat a žít. Je tu proslulá definice mužství, začínající se vždy znovu opakovaným slůvkem If, ona báseň, kterou André Maurois ve svém „Mlčení kapitána Brambla“ jmenuje shrnutím anglických ctností a jež presidenta Masaryka věrně provázela ve formě creda nebo modlitbičky na jeho nebezpečné cestě kolem válčícího světa. Je tu projev dosvědčující hlubokou náboženskost anglického imperialisty, báseň o chladném železe, kladoucí víru srdce křesťansky soucitného nad všechny statky pozemské a nad vražedné zbraně k jejich uchování. A jsou tu básně zachycující v jímavé zkratce umírání nepřítelovo v blouznění horečky anebo poslední jízdu šoféra na smrt chorého: svědectví to jemného, cituplného mužství, zcela odlišného od brutálního chvastounství nebo od světavládneho velikášství.

Lze vůbec tvrditi, že mužnost, jak ji pojímá Rudyard Kipling, má v sobě mnohé z toho, čeho je potřebí nám a v dnešní době, třebaže si jasně uvědomujeme, že podmínky našeho vývoje jsou nesrovnatelné s předpoklady velkého, světavládneho národa a imperia britského. Ale je tak docela správné odmítati cizí poměry proto, že se nesnášejí s našimi domácími potřebami demokracie a rovnosti? Nedávno se vrátil ze sovětského Ruska literární historik Jiří Weil s překvapujícím pro nás zjištěním: jedním z básníků, kteří na moderní ruskou poesii působili nejsilněji, je právě Kipling, ačkoli je ve věcech svého politického vyznání odpůrcem socialismu. Ruský národ dovede nicméně z velkého, byť zcela jinak formovaného příkladu Kiplingova těžiti pro svou vlastní ideologii a praxi.

O něco podobného běželo by také u nás: ať si sebe jasněji odmítáme některé důsledky kolonizační soustavy nebo politické ideologie, jak ji zastupuje Kipling, budme jeho učni ve vznešené představě o bojovné a při tom soucitné rytířskosti, o cílevědomé a při tom pokorné zápasivosti, o pudu povinnosti sdružujícím se s láskou, ba něhou. Kipling, zrovna Kipling dovede posilovati vůli a zjemňovati ušlechtilost v této době nástrah a nebezpečí, o níž platí, co za světové války proslovil jeden z českých ctitelů jeho poesie, Otakar Theer:

*Jak sladko je cítit, že přede mnou, za mnou a se mnou kráčí
dobrý bratr mé krve,
prožřetelný jako otec, obětavý jako přítel,
z idyl
k hrůznému zítřku běsů, tyranství, válek —
kdy vše, co není celým mužem, se skácí —
mne vychovávající.*

věda a práce

Berty Ženatý:

Ze života hmoty

(Ocel žije!)

Zatím co čtete tyto řádky, rodí se, stárne a odumírá ocel kamkoliv se na náš globus zadíváme. Ocel má daleko větší přírůstek porodů než má úmrtí. Lidé a národové se stávají čím dále tím většími pány železa a oceli, bez níž bychom již nedovedli žít.

Zrození ocele.

Právě teď, anebo o půlnoci nebo při východu slunce, v poledne nebo při západu, každým okamžikem a každou minutou jsou lidé při práci, aby z červené, těžké rudy vyždímali kov. Ve vysokých pecích bublá roztavené železo jako polévka. Lidé polonazí nebo málo oblečení obcházejí pece, jakoby číhali. Předáci se dívají modrými sklíčky do bílého žáru roztaveného kovu. Čekají, až ten veliký soubor mezi molekulami a mezi kaloriemi bude vybojován.

Je to podívaná vzácná a, věřte, povzbuzuje ku přemýšlení asi tak, jako když se po prvé podíváme na oblohu nebeskou dalekohledem nebo na špetku prášku drobnohledem.

Dosud se dívají předáci do houpající se masy roztaveného bílého kovu, jako se hotelový kuchař dívá pod pokličku velkého polévkového hrnce. Oba svému řemeslu lidsky rozumějí. Muž u vysoké pece se dívá a prohlíží to bubláni roztaveného železa, dává rozkazy, zda přidat plamenů, zda ubrat — prostě: ví, že železu se musí dát, co mu přináležejí, co ono chce, co mít musí.

Když se železo vaří — není to hříčka. Jsou tu exploze, jsou tu rány, jest tu snaha cosi roztrhat, vyrazit ven, povalit! A kdyby mohla ta bílá, výhružně se houpající masa jen někde nalézti skulinku, kdyby jen někde se mohla opřít, aby roztrhla tu železnou a cihelnou stavbu — oh! jak by se pomstila těm, kteří stojí na dosah!

Ti, kdož vysoké pece obsluhují, to vědí. Oni instinktivně cítí, že mají cosi v moci, co jest nutno držet na uzdě. Duše těchto lidí, myšlenky těchto svalnatých chlapů jsou jistě zcela jinak krystalisovány nežli duše a myšlenky mužů, kteří malují květinu na rukojetě paraplát.

A když pak nadešel okamžik porodu železa, tu se rozestaví chlapi kol pece, železné tyče a lopaty v rukou jako krotitelé, kteří se chystají vkročit do klece! Všichni na svých místech. Jeden velí. Kývnutí hlavy, pozvednutí ruky, písknutí stačí. Nedej bůh, aby si někdo usmyslil v takovém okamžiku neuposlechnout, nezasáhnout. Snad by dostal železnou tyčí! Co jsi ty, mravenečku člověčí, proti tomu vznešenému okamžiku, když se sta tun krásné jasné těžké oceli rodí! Žhavá hmota vyráží jako dlouhý bílý jazyk, jako had! Pomalu spěchá na vzduch, na svobodu! Valí se, nedá se zastavit! Vzduch se proti ní vrhá, miliony jisker se rozletují, praská to na všech stranách — a na konec tiše, tiše a klidně se to usazuje do ohromné kádě a uklidňuje se. Od tohoto okamžiku s tím člověk bude provádět všelijaké věci. Bude z toho špendlík, nebo kotva, břitva nebo tank, pilník na nehty nebo puma. Ještě tomu vzali krevní zkoušku! Nabrali silnou sběračkou trochu té žhavé hmoty, nalili ji do formy, a již s tímto „vzorkem“ spěchá dělník do laboratoře, kde páni v bílých kabátech provedou s ním svoje analýsy.

Teď právě, co zrakem běžíme po písmenkách, rodí se ocel snad všude na světě. Kol vysokých pecí hlaholí angličtina, francouzština, pokřikují tu Němci, Rusové, Vlámové, Italové, Japonci. Ocel se rodí v Indii a v Sibiři, v Pennsylvanii a v Anglii, v Lotrinsku a na Ostravsku, všude, všude! Svět volá po oceli!

Vlastnosti oceli.

Ocel žije. A lidé se ptají jak? Kdy ten život začíná? Na to nestačí odpověď zkušeného muže u vysoké pece, který se dívá modrým sklíčkem, aby pak dal rozkaz: Teď! Lidé z laboratoří se chystají rozluštit záhady ocele, jichž je víc než dost. Berou na pomoc z v u k o v é stroje, které zapisují různými barvami křivky zvukové, zesilují zvuk a syčení, jež slyší neozbrojené lidské ucho, proměňují v rachot. Berou na pomoc tepelné přístroje a stanoví přesně hranice uzrávání železa. Mluví o alfa, beta, gama železe. Mluví dnes již v pojmech jeden stupeň Celsia, jeden a půl, dva stupně — a nikoliv v pojmech dvanáct set, čtrnáct set, šestnáct set!

Berou na pomoc optické stroje, film, drobnohled a mobilisují chemickou vědu, jen aby co nejdříve přišli vědecky na kloub všem těm tajům, které zatím jen vedou v praxi ovládat.

Dnes již víme, že ocel jest inteligentní, že nezkla-me, jestliže se postaráme o inteligentní a vědeckou přípravu. Pošle-li inženýr z laboratoře cedulku, na níž je recept, rozkaz, jak se mají rudy míchat, kolik tepla jim dát, jak je válet — pak muži v dílnách vědí s určitostí a přesností, že na konec z toho vyjdou kolejnice, traversy nebo pancéřové plotny.

V tom smyslu jest ocel vznešená. Je na ni spolehnutí. Nemá choutek. Jinak se to má se dřevem, jež má v sobě různé defekty, vzniklé při vzrůstu. Zde se nedá nikdy předem říci a předem počítat, co dřevo udělá, co mu napadne. Je tu stále ona veliká neznámá, která nutí člověka, aby se chránil proti překvapením tím, že trámy předimenzuje. Materiály vyrobené mokrou cestou, nebo i kámen a cihla, spojené maltou, nám oznamují teprve d o d a t e č n ě, zda jsme kalkulovali dobře.

Lidé v laboratořích šli soustavně po pěšinkách neznámých veličin a proměňovali neznámé hodnoty a pojmy v známé. Nejdříve se universálně vyřídil pojem pevnosti oceli. Pak tuhosti. Pak tvrdosti. Pak se určoval magnetický charakter, odpor proti rezavění.

Cokoliv si přejete ...

Pak se kombinovaly a přeměňovaly tyto vlastnosti, a ve spojení s chemickými poznatky metalurgů došlo se k novým a novým druhům oceli a železa.

Oceloví „muži v bílém“ pracovali tiše a houževnatě v laboratořích oceláren, a neminul snad den, aby se neohlašoval nový objev. Nový druh železa. Nové skupiny ocelových směsí. Dnes již železáři nehrají na několik strun zastaralé lyry, nýbrž mají k ruce mohutné mnohátónové varhany s tucty rejstříků pro mol, dur, tremolo, pianissimo, forte ocelových výrobků.

Toto číslo „Přítomnosti“ by nestačilo k tomu, kdyby se měl uvést celý ten ohromný rejstřík rozmanitých druhů oceli, které dnes průmysl má po ruce. Mnohé směsi jsou připraveny na papíře. Ví se o nich přesně, jaké mají vlastnosti. Čeká se jen a hledá se, až se to neb ono odvětví průmyslové vysloví: chceme ocel nebo železo, které by mělo ty a ty vlastnosti, ty ctnosti, ty nectnosti!

Nejvíce ledů prolámal v tomto oboru americký autoprůmysl. Volal po speciálních kvalitách plechů — a dnes víme, že blatník na voze Plymouth má jiný plech než kapota na Chevroletu anebo dveře na Fordu.

Ocelářští muži v bílém, ten činný brain trust veškerého ocelářského podnikání, ty buňky badatelů roz-

troušených po celém světě, den co den, hodinu za hodinou nalézají nová fakta a potvrzují nové nálezy. Dosud se drží teorie a s úspěchem dokazují, že každý kov jest složen z krystalů, spojených mezi sebou mezikrystalovou hmotou. Zahřejeme-li jej do 400° C a rozrušíme ho, uvidíme na ploše lomu, že rozrušení nastalo v krystalech. Zahřejeme-li kov do vyšších teplot a zlomíme-li ho, uvidíme, že porucha nastala ve hmotě mezikrystalové. Máme krystaly jemnoučké (ba některé tak malé, že je lze sotva spatřit i při zvětšení pětitisícovém!).

Ocelářští muži v bílém se zajímali o známou únavu a stárnutí kovů. Ukázalo se, že železo a ocel se v určité době mění. Tato změna se dá dnes již předem stanovit a to podle toho, z jaké směsi kov sestává. Některé látky ocel ze sebe vylučuje, zneškodňuje je. Některé látky se uplatňují při mrazech, jiné při teplotách. Řeknete-li mužům v laboratoři: chci ocel, která nestárne, dostanete přesný recept pro výrobu — a můžete se spolehnout. Řeknete-li si o ocel, která by projevovala nejmenší stopy únavy, můžete ji dnes mít. Vše jest otázkou, stojí-li za to ten či onen druh vyrábět, je-li to obchodně ospravedlněno a co to bude stát.

Ocelářští muži v bílém stojí před miniaturními elektrickými pecemi a zabývají se tepelným zpracováním kovů a hledáním pevných a určitých řádů. Ubírají se třemi směry: ocel se žihá, ocel se kalí, ocel se napouští, a v každém z těchto případů se vnitřně cosí s krystaly děje! Chceme-li, aby ocel měla na povrchu tvrdost skla, žiháme ji po 60—90 hodin v atmosféře dusíku. Některé druhy železa ztrácely pevnost při vyšších teplotách. Dnes se vyrábějí oceli s přísadou molybdenu, které zachovávají pevnost i při 500° C (Vítkovice). Krom toho bylo třeba vyrobit ocele, které vzdorují spálení, jsou žáruvzdorné až do 1200° C a užívá se jich pro rošty!

Jinde volají průmyslníci po oceli, která vzdoruje kyselinám. Dávají se přísady, určují se jejich nové dobré vlastnosti a — pokřtí se. A muž z ulice pak slyší jména: Vanadium, Titan, Tantal, Columbium. Tam, kde dříve chemický průmysl užíval nádob hliněných neb skla, tam užívá nyní speciální oceli. Veliké chemické stroje ohromných rozměrů jsou stavěny z kovů určitých vlastností. A dokonce: chcete-li ocelový zub, který by vzdoroval kyselinám v dutině ústní, můžete jej mít. Je na trhu.

Ocelářští muži v bílém bojují velký boj proti rezu! Je to boj na mnoha frontách. Houževnatě se tu vybíjí a dobývá posice za posicí. Chráníme se niklem, chromem, zinkováním, cínováním. Chráníme se napouštěním povrchu ocelových trámů alumiem (byl to velmi těžký problém) a dnes i popraškem gumovým. Pracuje se tu v žáru, s parou a stříkácí pistolí. Parkerisujeme povrch oceli různými chemikáliemi, obsahujícími fosfor. Této metody se užívá na součástech letadlových anebo na spojovacích kolejnicových šroubech v tunelech. Pak i legujeme, t. j. přimícháváme jiné součástky do železa, které utvoří ochrannou vrstvu. Zde je dobře se zmíniti, že v legovaném železe vynikly naše čsl. železárny a jsou známy ve světě.

V laboratořích se studovala nástrojová ocel. Dřívější oceli nesnesly vysokých rychlostí. Muži v bílém experimentovali, přidávali kobalt, wolfram a hle! Roku 1905 nastala revoluce — rychlořezná ocel se narodila. Dnes již jsou ocele, kterými lze soustru-

žiti porculán a sklo! Jsou tvrdé téměř jako diamant (Poldi-Diadur, Krupp Widia).

A tak bychom mohli jmenovat tisíc a jeden objev i vynález v ocelářství, který přispěl daleko více ku pokroku v civilisaci (nebo i k jejímu zničení, pomineme-li se s rozumem), nežli si obyčejný občan myslí.

Ocel žije nejen v sobě, nejen v krystalech a atomech, nýbrž i teď, dnes, včera, zítra, přímo mezi námi. Národové spěchají zvýšeným tempem, aby se zmocnili množství i hodnoty oceli. Je třeba se probudit. Je třeba se stát z národa, který myslí v dřevě, hlině, kůži, národem myslícím v pojmech oceli!

sport a hry

Sportivus:

Na berlínskou Olympiadu, či nikoli?

Většina tří hlasů.

Ještě o žádnou Olympiadu se nebojovalo tolik, jako o letošní. Už desetkrát se pořádaly tyto obrovské sportovní závody. Již jednou dalo Německo podnět ke složitým jednáním, když roku 1924 mezinárodní olympijský výbor vyloučil z Olympiady representanty Německa. Ještě nikdy však se nestřetlo tolik složitých otázek politických, prestižních a všeobecně humanitních jako letos. Se všech stran prší resoluce, brožury, novinové články, protestní prohlášení. Kolem mírového závodění národů, kolem Olympiady, vypukla celá válka. Melancholii zakladatele moderních Olympiad dovedeme si v této situaci představit již z pouhého názvu přednášky, již pořádal před nedávnem v Curychu: nazval tam instituci Olympiad svou „nekončnou symfonií“.

Obnovil starověké olympijské hry a chtěl zároveň s nimi obnovit kult člověka. Již roku 1932 byly olympijské hry v Los Angeles spíše věci sensační, byly příležitostí k rozvinutí fantastické americké reklamy, obrovským obchodním podnikem. Přesto vydalo se pro rok 1936 ještě více peněz, přípravy jsou ještě pečlivější a z Olympiady má se stát obrovský a fantasticky nákladný reprezentační projev země, která o sobě říká, že je chudá. Právě z toho důvodu, že projev v zásadě mezinárodní se má státi letos prostředkem prudce nacionální politické propagandy, rozpoutal se onen odpor, jenž vedl dokonce tak daleko, že ve Spojených státech došlo k rozhodnutí, účastniti se Olympiady, pouze pranepatrnou menšinou 58 hlasů proti 55 hlasům. Co je důvodem těchto pochybností?

Mezinárodní protesty.

Když nastoupil v Německu k moci Adolf Hitler a rozvinul rychle své politické metody, dostatečně rychle nepopulární na celém světě, objevila se ve všech sportovních prostředích snaha přeložiti Olympiadu v roce 1936 do nějakého jiného místa. Za místo těchto mezinárodních sportovních závodů byl sice určen Berlín, k tomuto rozhodnutí však došlo roku 1932 za takových politických, kulturních a mezinárodních předpokladů, jež pojednou pozbyly vsí platnosti. Tehdy neměl nikdo na světě tušení, že se v Německu dostane již za rok k moci režim, jenž bude co nejbrutálnějším způsobem pronásledovati všechny hlasatele pa-

cifistické myšlenky a zavíratí je do žalářů a koncentračních táborů. Olympijské hry jsou nezřetelnějším mezinárodním projevem pacifické ideologie, — a proto by se pro ně bylo ustanovilo jistě jiné místo než právě Berlín. Nikdo netušil, že se z demokratického Německa vyvine Třetí říše, jejíž vládcové všemi prostředky hlásají myšlenky naprosto neslučitelné s duchem moderních olympijských her.

Účastníci Olympiady se dobře rozpomněli, že Adolf Hitler učinil již roku 1932, nežli se dostal k moci, projev, jenž prozrazuje jeho skutečný poměr k olympijské myšlence. Prohlásil tehdy na jedné své schůzi, že Olympiada je vynálezem svobodných zednářů a Židů a že je ostudou, dovolí-li se pořádati něco takového v Berlíně. Když však se dostal k moci, změnil svůj názor. Přesvědčil se, že Olympiada roku 1936 může se státí obrovským propagačním prostředkem jeho režimu, z kteréhož důvodu se postavil k rozhodnutí olympijského výboru nejen kladně, nýbrž zasadil se dokonce o to, aby se berlínská Olympiada pořádala v obrovském slohu.

Ve svém nitru však zůstal Hitler věren svému přesvědčení. Jeho cílem je ukázati nadřazenost germánské rasy a méněcennost ras a národů ostatních, zatím co ideologický základ moderní Olympiady s jejími tendencemi mírumilovného závodění sobě rovných národů je mu cizí. Když tohle všechno bylo v polovině roku 1933 již zřetelně patrné, byl nucen i mezinárodní olympijský výbor oficielně se zabývatí otázkou, může-li se Olympiada roku 1936 konati v Berlíně či nikoliv.

Německo dává záruky.

Ke schůzi olympijského výboru došlo za podivných okolností. Předsedovi německého olympijského výboru, dru Theodoru Lewaldovi, pohrozila Hitlerova vláda, že bude zbaven svého úřadu, poněvadž se zjistilo, že jeden z jeho dědečků byl židovského původu. Zástupci Německa, kteří se účastnili zasedání mezinárodního olympijského výboru dne 6. června 1933, obdrželi ultimatum: olympijské hry nebudou se konati v Německu, nedostane-li se dru Lewaldovi záruky od německé vlády, že smí zůstatí na svém místě. Další podmínkou mezinárodního olympijského výboru bylo, že Německo nesmí působiti žádných obtíží židovským spoluobčanům, kteří se mají závodů účastniti.

Výsledkem těchto požadavků mezinárodního olympijského výboru byl projev Hitlerovy vlády, tlumočený již dne 7. června 1933 dr. Lewaldem, podle něhož: 1. Německý olympijský výbor zřídil zvláštní organizační komité, v němž je účastněn i dr. Theodor Lewald, a které má připraviti berlínskou Olympiadu. 2. Všechny zákony mezinárodních olympijských her budou plně respektovány. 3. Němečtí Židé nejsou naprosto vyloučeni z účasti v německých družstvech na XI. Olympiadě.

Tímto prohlášením získala vláda to, čeho si přála: dostatečně volného času, aby mohla nasypati ostatním písek do očí a připraviti své cíle. Tyto cíle byly tak důležité, že Hitler odpustil panu dr. Lewaldovi jeho židovského dědečka. Byl to opravdu zdařilý politický tah, neboť proti všem cizím námitkám odpovídalo se od té chvíle schematicky: vždyť jsou to všechno štvavé lži, vždyť sám president německého olympijského výboru je potomek Židů.

Američtí amatéři protestují.

Hned v příštích týdnech po svém slavnostním příslibu porušila Hitlerova vláda to, k čemu se zavázala. To konstatovala jednomyslně schůze americké Amateur Athletic Union v Pittsburgu v listopadu 1933. Na této schůzi

nejdůležitější americké sportovní organisace bylo odhlasováno všemi hlasy proti jedinému, že Američané se nezavážou k účasti na Olympiadě v Berlíně tak dlouho, dokud německá vláda i německý olympijský výbor nepřipustí i v praksi účast židovských sportovců a jejich přípravu ke hrám.

Podobným způsobem rozhodl se 22. listopadu 1933 olympijský výbor Spojených států. Tehdy se požadovalo zrušení všech zákazů, vydaných proti židovským sportovcům, protože jinak nebudou vybráni atleti a sestavena družstva Američanů pro Olympiadu.

Výsledkem těchto dvou resolucí bylo, že Němci v teorii ještě jednou opakovali své starší přísliby. Německá vláda poslala americké Amateur Athletic Union tento kabelogram:

„Ještě jednou slavnostně prohlašujeme, že budou dodrženy s největší důsledností všechny přísliby německé vlády a německého olympijského výboru, které byly učiněny ve Vídni, pokud se týkají účasti německých Židů na olympijských hrách. Ani německá vláda ani německý olympijský výbor nevydal od posledního jednání žádné nařízení, které by znemožňovalo vystoupení židovských sportovců. Očekáváme, že i členové amerického mezinárodního olympijského výboru dostojí tomu, co bylo před časem ujednáno.“

Německo nestojí v slově.

V praksi však chování Německa k židovským sportovcům bylo jiné, než v radiogramech. Už v dubnu 1933 vyloučil Německý plavecký svaz všechny své židovské členy. V německém tělocvičném spolku (Deutsche Turnerschaft) bylo změněno původní usnesení, že Židé, kteří byli bojovníky na frontě, smějí zůstatí členy a všichni ti, kteří mají některého ze svých otců nebo dědů Židem, byli s okamžitou platností vyloučeni. V příštích měsících došlo k téže praksi ve všech sportovních spolcích. Největší německý tenisový klub „Rot-Weiss“ šel dokonce tak daleko, že v listopadu 1933 vyloučil ze svého členství i všechny ty, kdož mají mezi svými příbuznými nějakého příslušníka židovské rasy. V prosinci 1933 vydal Roehm nařízení, podle něhož byla židovským sportovcům zakázána jakákoliv účast na veřejných vystoupeních. Těmto opatřením jednotlivých spolků dodal německý ministr kultu oficielního potvrzení již 2. června 1933 výnosem, podle něhož židovští sportovci nesmějí se státí členy žádného sportovního sdružení.

Stejný zápas o usměrnění německého sportu vedl se i proti sportovním spolkům katolickým a evangelickým. Katolický svaz „Deutsche Jugendkraft“ o 700.000 členech byl Hitlerovou vládou soustavně šikanován, byla mu zakázána vystoupení v jednotlivých okresech i zemích, bylo zapovězeno nosení spolkového odznaku, až konečně byl úplně rozpuštěn. Stejně rozpuštěna byla i organisace katolických skautů a evangelické sportovní organisace „Eichenkreuz“, jež se skládala z 5465 spolků. Jméni všech těchto sportovních organisací Hitlerova vláda zabavila ke svým účelům.

Ještě ostřejší vystoupila Hitlerova vláda proti tělocvičným organisacím dělnickým. „Dělnický tělocvičný a sportovní svaz“, jenž se skládal z 10.000 spolkových organisací, byl zakázán, jeho celé tělocvičné zařízení a jeho majetek, převyšující 111.000.000 Kč byl hitlerovskou vládou zabaven a použit k jiným účelům. Stejně se vedlo i „Bojovnému sdružení pro jednotný rudý sport“ a jiným tělocvičným organisacím dělnickým. Celkový kapitál, který Hitler těmto dělnickým sportovním a tělocvičným organisacím odňal, obnáší na 900.000.000 Kč.

Proti vládě, která takovýmhle způsobem nakládala se svými sportovními organisacemi, ozval se tedy odpor celého ostatního sportovního světa. Proti politice, která hlásala pravý opak toho, co předpisoval olympijský statut, vzepřely se

olympijské výbory jednotlivých zemí. Měly dobře v paměti, že stanovy Olympiady hlásají doslovně, že jednotlivé národní olympijské výbory nesmí podléhati naprosto žádným vlivům politickým nebo jiným. Německý olympijský výbor těmto vlivům nejen podléhal, on přímo se stal nástrojem propagandy dra Goebbelse.

Lstivá politika s Olympiadou.

Německá vláda si vyřídila sportovní věci ve smyslu svých politických zásad v největším klidu za kulisami. Byl to typický postup jímž německý olympijský výbor dosahoval největších úspěchů, a klamal americké sportovní organizace takovým způsobem, jakoby se skládaly ze samých malých dětí. Také v onom radiogramu z konce roku 1933, který jsme nahoře citovali, prohlásila Hitlerova vláda spolu s německým olympijským výborem slavnostně, že oficiálně neučinila nic, proti účasti židovských sportovců na Olympiadě. Neoficiálně však fakticky tyto sportovce z německého sportu i z tréninku na Olympiadu vůbec vyloučila.

Aby se zachovalo zdání a uklidnil odpor ostatních účastníků Olympiady, bylo z německých židovských sportovců dovoleno 4 osobám účastnit se tréninku a z toho 3 osobám přistoupiti k vylučovacím závodům. Tento nepatrný počet nearijských účastníků byl vysvětlován tím, že prý neexistují v Německu žádní nearijské sportovci, kteří by měli olympijskou úroveň. Na tom byla část pravdy, neboť ti, kteří mezitím ze sportovců byli Hitlerovou vládou dohnáni k smrti nebo k vyhnanství, se ovšem sportovního tréninku účastnit už nemohli. Německý mistr tenisu Prenn, jenž získal pro Německo vítězství v Davis cupu, žil v emigraci stejně jako Harry Stein, mistr boxu v muši a pérové váze nebo jako Marthel Jakobová, jež má německé mistrovství ve vrhu oštěpem. Z téhož důvodu nemohlo se již počítati ani s boxerem Seeligem, a rekordmanem v běhu na dálku Nathaneem. A paní Nelly Neppachová spáchala roku 1933 sebevraždu, protože její muž, arijec, byl pro manželství s ní persekčován. Měla několikanásobné mistrovství v tenisu.

Z taktických důvodů byla na nátlak amerického zástupce olympijského pozvána k účasti Helena Mayerová, nearijská sportovkyně, jež má mistrovství v šermu. Poněvadž se obávala stíhání svých rodičů, žijících v Německu, nemohla účast na Olympiadě otevřeně odříci. Stejně vedlo se i Gretel Bergmannové, která mezitím dosáhla anglického mistrovství ve vysokém skoku. Jako třetí z židovských sportovců obdržel povolení k účasti na Olympiadě Ball, známý hráč kanadského hockeye.

Americké vítězství Goebbelsovo.

Touto dvojakou politikou se přece jen dosáhlo toho, že radikální odpor proti účasti na berlínské Olympiadě byl jakž takž zdušen. Nebylo to žádné velké vítězství, ale konec konců se to přece jen podařilo. Velké zasedání výkonného výboru americké Amateur Athletic Union, jež se konalo v prosinci v New Yorku, mělo nejvýš dramatický průběh. Stoupencům účasti na Olympiadě se nepodařilo dosáhnouti většiny, výsledek hlasování byl 7:7 a rozhodnutí bylo odročeno. O čtyři týdny později se hlasovalo znovu a stoupenci účasti na berlínské Olympiadě dosáhli nepatrné většiny 58:55 hlasům. Zajímavé je, že podle detailních amerických zpráv při tomto hlasování, v němž jednotlivé hlasy měly jednotlivé sportovní organizace, nerozhodl pro účast na Olympiadě obrovské sportovní americké svazy, nýbrž různé drobné ligy, v nichž bylo mnoho živlů německých a polských.

Tato většina přesto ještě pokládala za nutné omluviti se za své rozhodnutí a vydati resoluci, v níž se mimo jiné praví:

„Odjíždíme do Berlína pouze proto, že účast na olympijských hrách se stala pro nás určitou tradicí. Posíláme-li své mužstvo do Evropy, neznamená to naprosto, že tím projevujeme svůj souhlas s dnešním německým režimem.“

Ti, kteří hlasovali pro Olympiadu, tedy zvítězili. Toto rozhodnutí bylo prezidentovi americké Amateur Athletic Union R. Mahoneyovi podnětem, aby resignoval na svou funkci. Exponoval se předtím co nejrozhodnějším způsobem, aby Amerika se neúčastnila Olympiady, a poslal také otevřený dopis předsedovi německého olympijského výboru, jenž byl otištěn celým americkým tiskem. Jeho nástupcem stal se dosavadní předseda amerického olympijského výboru Brundage, jenž se teprve před nedávnem dal přemluviti a získati mezi stoupence Olympiady. Mahoney však se nevzdal ještě zápasu a prohlásil, že jej povede dále se zdvojenou energií.

Úplatky.

Jaké je pozadí těchto rozhodnutí účastnit se nebo neúčastnit se Olympiady, je často těžko prohlédnouti. Příklad, jakými prostředky pracuje Německo, prozradil se před nedávnem v boxerském svazu amsterodamském, jenž obdržel poukázáno 500 holandských zlatých přímo od německého úřadu za účelem „tréninku svých členů na Olympiadu“. K vyplacení tohoto obnosu došlo právě ve chvíli, kdy stejně jako v jiných sportovních sdruženích holandských se počala v tomto spolku uplatňovati silná snaha proti účasti na berlínské Olympiadě. Tvrdí se s určitostí, že podobné úplatky byly poukázány i mnoha jiným sportovním organizacím. Nacionální socialisté tvrdí, že všechny sportovní organizace na světě trpí nedostatkem peněžitých prostředků. Není proto úspěšnějšího prostředku pro povzbuzení k účasti na Olympiadě, než šek, kterým se zatřepatá nad stolem výboru spolku, šek, jehož původ je znám jen zasvěcencům.

Není divu, že za těchto okolností odpor proti účasti v Berlíně ještě roste. Američan Mahoney publikoval veřejným dopisem všechny tyto námitky. Ukazuje na řadě dokladů, že sport v Německu je kontrolován vládou a má možnost jen takové činnosti, kterou mu povolí říšský sportovní komisař Tschammer-Osten. Jeho dosadil sám říšský prezident Adolf Hitler. On sám je také členem německého Olympijského organizačního výboru a nic se nesmí státi bez jeho svolení. On je také nadřízený všech německých sportovních svazů, jimž bylo nařízeno vyloučení všech nearijských sportovců. Tím podle tvrzení Mohaneyova pozbyly německé sportovní organizace nezávislého a sportovního rázu, jaký mají na celém světě. Ukazuje také na to, že katolíkům a protestantům je dovoleno udržovati sportovní organizace pouze tehdy, spojili se s organizacemi hitlerovské mládeže. Německý sport je politisován. Mohaney ukazuje na příklad z roku 1935, kdy byl anulován vítězný zápas modro-bílého mužstva s odůvodněním, že jeho členové nemají pochopení pro nacionálně socialistickou ideologii. Ve skutečnosti někteří z členů tohoto vítězného mužstva nebyli po svých dědečích dosti čisté rasy.

Mahoney ukazuje na citátech projevy nacionálně socialistických vůdců, že sport představuje v Německu něco jiného než na ostatním světě. Bruno Malitz ve své oficiální knize „Der Geist des Sportes im dritten Reich“ (1934), jež je zadarmo rozdávána všem sportovním organizacím nacionálně socialistickým, upozorňuje, že z ákladem německého sportu musí býti nenávisť. „Nacionální socialisté nevidí žádnou pozitivní cenu v tom, bude-li špinavým Židům a negrům přijížděti do jejich země a konkurovati

při sportovních závodech s nejlepšími německými lidmi.“

Proč jsou Američané proti německému sportu.

Není divu, že zejména u Američanů a v ostatních zemích, v nichž se mluví anglicky a v nichž je smysl pro fair play tak silně vyvinut, vznikl tak silný odpor proti německé sportovní ideologii. Američané cítují z nacionálně socialistického měsíčníku příklady, v nichž Němci zdůraznili, že i u řeckých olympijských her šlo především o projev „rasy“:

„Olympijská idea bohužel zapadla, nyní však mythos krve opět strhl pod svou moc tisíce a miliony lidí a začíná se nová éra nordické kultury pod germánským vedením. (Georg Haller.)“

Němci se staví proti tomu, aby berlínské olympijské hry byly jen „internacionální schůzkou artistů k propagování nějaké abstraktní ideje lidskosti.“ Stavějí se proti „demokratickému popírání rozdílu hodnoty mezi národy a rasami“. Heslo „rovnost a svoboda“ vede prý přímo k bolševismu. Proto mají olympijské hry uskutečňovati nacionálně socialistický ideál:

„Německý národ je duševně i tělesně národem nejsilnějším a jemu dnes opět připadla úloha vůdce v zápase o skutečné hodnoty. Německá mládež musí být soustavně vychovávána k vojenské službě... Nová Olympiada má být schůzkou nejlepších nordicko-germánských národů ke společné propagandě myšlenky rasové čistoty pod znamením vycházejícího hákového kříže. Tím se projeví vzácné vlastnosti naší rasy a německého charakteru.“ (Deutsche nationalsozialistische Monatshefte“).

Pan Bruno Malitz, jehož jsme již citovali, formuluje oficiální stanovisko Německa k Olympiadě:

„Olympiada je pro nás s hlediska mezinárodní propagandy nezbytná. Mužstva však nesmějí býti sestavována soukromými kluby, nýbrž pouze státem a ve jménu Německa. Už nikdy nepřipustíme, aby židovský vliv vychovával naši mládež v duchu pacifismu a zbavoval ji jejího vojenského ducha.“

Američan Mohaney dovozuje z těchto dokladů, že Německu slouží sport k válečným úmyslům, že jeho účelem je ukázati rasovou nadřazenost Germánů nad národy ostatními. Pacifismus, který je skutečným duchem olympijských her, posílá se v Německu do koncentračních táborů.

Protiněmecké projevy ve Francii a u nás.

Tento publicistický odpor Američanů proti účasti na Olympiadě se projevil i drasticky veřejnými demonstracemi. Dne 21. listopadu 1935 byla uspořádána v New Yorku obrovská demonstrace proti účasti na berlínských olympijských hrách, již se účastnilo 35.000 lidí. Jeden z autorů, jenž měl v rozhlase přednášku o Olympiadě, uspořádal hlasování posluchačů, v němž se z celé Ameriky vyslovilo jen 72 lidí pro účast na berlínské Olympiadě.

Současně se pořádaly bankety, na něž bylo vydáno množství protestních resolucí, zejména církevní kruhy, příslušníci církve methodistické, katolické i protestantské se vyslovili proti Olympiadě. Dne 24. října 1935 vydali zástupci nejrozličnějších amerických kulturních organizací prohlášení, v němž odůvodňují své stanovisko proti Berlínu.

„Vyvolává se dojem, jakoby jedině Židé se stavěli proti účasti na berlínské Olympiadě. My všichni jsme vyznání i rasy

jiné než židovské a proto bychom rádi co nejvíce objasnili, že účast na berlínské Olympiadě není otázkou židovskou, nýbrž otázkou politického rozhodnutí, pro nás Američany neobyčejně důležitého. Jde tu o princip „fair play“ ve sportu. Víme, že hitlerovské Německo uloupilo svým obyvatelům občanská práva a že pro nynější Olympiadu neplatí „fair play“. My, američtí občané, pracujeme všemi prostředky pro čistotu a čestnost sportu a proto se stavíme proti americké účasti v Berlíně. Chceme tím německému národu objasniti, že nacistická politika se protíví svědomí veliké části lidstva.“

Stejně ostré byly protestní projevy v jiných zemích, zejména ve Francii. Dne 7. prosince 1935 zasedala v Paříži mezinárodní konference, svolaná vedoucími sportovci nejrozličnějších zemí světa a americkým „výborem pro fair play ve sportu“. Výsledkem tohoto sjezdu bylo ustanovení nového výboru, jehož účelem je získati úctu pro ducha Olympiady. Z jeho československých členů jsou mistr marathonu Hekš a rektor Akademie umění v Praze profesor Obrovský, jenž byl poctěn cenou na soutěži poslední Olympiady v Los Angeles. V tomto výboru se centralisuje odpor proti účasti na německé Olympiadě z celého světa.

Československý odpor proti účasti na Olympiadě je dostatečně znám z článků v novinách. Shrneme-li stanovisko našich největších spolků, poznáme, že „Orel“, svaz všech katolických sportovních organizací, se usnesl 11. listopadu 1935 neposílati svých členů do Berlína. V Sokole je rovněž silný odpor proti účasti v Berlíně. Došlo sice k usnesení, podati přihlášku na Olympiadu a připravovati se k tréninku — toto rozhodnutí však není definitivním příslibem skutečné účasti v Berlíně. Kromě toho postavila se otevřeně proti Berlínu celá řada československých vynikajících sportovců, zejména českoslovenští footballisté. Účast v Berlíně odepřely také všechny sportovní organizace dělnické a židovské. Z projevů umělců, kteří se postavili proti účasti na soutěžích, spojených s berlínskou Olympiadou, uvádíme oficiální odmítnutí spolku „Mánes“.

Nebezpečí účasti na Olympiadě.

Většina obrovských sportovních stadionů německých byla zřízena ještě před Hitlerovou diktaturou. Je nebezpečí, že sportovci, kteří pojedou do Německa, podlehnou klamu propagandy dra Goebbelse, který všechno to, co v Německu spatří, prohlašuje za dílo hitlerovců. Ve spojení s olympijskými hrami bude otevřena ještě obrovská nacionálně socialistická výstava, jež má všem účastníkům Olympiady ukázati s nejsympatičtější stránky principy a výkony nacionálně socialistického režimu.

Výsledky berlínské Olympiady vidíme již na dnešních bojích: místo míru rozesívá nenávisť, místo jednoty rozpolcuje národy v protivné tábory. Zakladatel moderních olympijských her De Coubertin se před nedávnem vyjádřil, že berlínská Olympiada bude možná po technické stránce vrcholem, po ideové stránce ale hrobem jeho myšlenky.

JASNÉ ZŘENÍ - VKUSNÝ VZHLED!

Americké brýle Ful Vue

„OKULARIA“, PRAHA, Václavské nám. 57, nad Lützowovou

Původní spolehlivá americká zlatá plnicí pera

Výhradní prodej má firma

Karel Kelnér, Praha - Václavské nám. 61 - Dlouhá třída 17 - Račte si vyžádati náš ilustr. prospekt

Conklin

se znamenitě osvědčují a poskytnou každému největší míru uspokojení. CONKLIN znamená přesnost a pokrok

